

Betydelsen av kvalitetstämplade bokslut vid kreditgivning till mikroföretag

- En studie ur kredithandläggares perspektiv

Marcus Jones och Rikard Karlsson

Magisteruppsats 15hp

Halmstad 2017-05-17

Förord

Inledningsvis vill vi tacka samtliga respondenter som har deltagit och därmed gjort studien möjlig att genomföra. Vidare vill vi också rikta ett tack till vår handledare Arne Söderbom och examinator Jonas Gabrielsson för kloka råd och tankar för att utveckla studien.

Högskolan i Halmstad, 17 maj 2017

Marcus Jones

Rikard Karlsson

Sammanfattning

Mikroföretag vänder sig ofta till banken vid kreditbehov på grund av begränsade möjligheter till extern kapitalförsörjning. Dock har kreditgivningen till mikroföretag visat sig vara riskfylld. Kredithandläggare behöver säkerställa företagets återbetalningsförmåga vilket sällan är en enkel uppgift eftersom banken många gånger har mindre detaljerad information om verksamheten än vad företaget har. Denna utmaning kan underlättas genom extern konsultation i form av revisorns granskning eller redovisningskonsultens upprättande av kvalitetstämplad finansiell information, vilket får kredithandläggare att känna sig tryggare i kreditbedömningen.

Syftet med studien är att beskriva och skapa förståelse om kvalitetsstämpelns betydelse för kredithandläggare vid kreditgivning till mikroföretag. Betydelsen av denna information har visat sig vara relativt outforskad ur en svensk kontext. Genom en kvalitativ studie baserad på besöksintervjuer hos kredithandläggare från svenska affärs- och sparbanker besvarades studiens problemformulering: *Vilken betydelse har kvalitetstämplad årsredovisning/bokslut för att finansiering skall kunna beviljas till mikroföretag från banker och vilken påverkan har sådan information på låneräntan?*

Studien visar att kredithandläggare i svenska banker värderar revisorns kvalitetsstämpel högre än kvalitetsstämpeln som redovisningskonsulten genererar. Däremot saknar kvalitetstämplad information många gånger betydelse vid beviljandet av krediter till mikroföretag. En förklaring till detta är att kreditgivningsprocessen är mer förtroenderelaterad och det är oftast först när osäkerhet uppstår vid investeringskrediter, avvikande resultatutveckling eller osäkra balansposter som kvalitetsstämpeln ökar i värde och extern granskning av revisor kan inkrävas. En annan slutsats är att låneräntan inte påverkas av kvalitetstämplad information, utan det är främst företagets riskklass och säkerhetsbild som kan påverka räntesatsen.

Nyckelord: Kreditgivningsprocess, Kredithandläggare, Mikroföretag, Kvalitetstämplad information, Låneränta, Revisor, Redovisningskonsult och Agentteori

Abstract

Due to limited opportunities for external capital funding, microenterprise often turn to the bank when they are in need of credits. However, funding to microenterprise has proved to be risky. Since the bank is more likely to have less detailed information about the business than the company itself it is not an easy task for the lending officer to establish the company's repayment ability. To enable the lending officer to feel more confident in the credit assessment, the bank can utilize external consultation by an auditor's audit or an accountant's preparation of quality-certified financial information.

The aim of this study is to describe and create an understanding of the importance of quality-certification for lending officers in the case of lending to microenterprises. The importance of such information when lending to microenterprises is relatively unexplored in a Swedish context. With the utility of a qualitative study based on interviews with lending officers from Swedish banks, we answered the research question: *What is the importance of quality-certified annual accounts/financial statements for lending officers in order to grant funding's to microenterprises and what impact does such information have on the interest rate?*

The study shows that Swedish lending officer values the quality-certification from the auditor higher than the quality-certification from the accountant. On the other hand, quality-certified information often lacks importance for the granting of credits to microenterprises, as these credit-granting processes are more trust-related. It is only when uncertainty arises from investment credits, deviating earnings performance or uncertainty in the balance sheet as the quality-certification increases in value and external auditing provided by an auditor may be required. The study also concludes that quality-certified information does not affect the interest rate. Instead are the interest rate affected by the microenterprise's risk class and collaterals.

Keyword: Credit-granting process, Lending officer, Microenterprise, Quality-certified information, Interest rate, Auditor, Accountant and Agency theory

Definitionslista

Mikroföretag

Ett mikroföretag definieras som ett företag som sysselsätter färre än 10 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 2 miljoner euro per år.

Kvalitetstämlad information

Är sådan information som antingen är granskad av en revisor eller upprättad av en redovisningskonsult.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Problembakgrund.....	1
1.2	Problemdiskussion.....	2
1.3	Problemformulering.....	3
1.4	Syfte.....	3
1.5	Disposition.....	3
2	Teori.....	4
2.1	Sammanfattning av teorin.....	4
2.2	Kreditgivningsprocessen till mikroföretag.....	5
2.2.1	Risker vid kreditbedömning till mikroföretag.....	7
2.2.2	Bedömningsfaktorer vid kreditbeslut till mikroföretag.....	7
2.3	Kvalitetsgranskning av finansiell information i samband med kreditbedömning.....	10
2.3.1	Kreditbedömning med kvalitetstämplad information av revisor.....	10
2.3.2	Kreditbedömning med kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten.....	11
2.3.3	Kreditbedömning med information utan kvalitetsgranskning.....	12
2.3.4	Teoretiskt spänningsfält av kvalitetstämplad information.....	12
2.4	Agentteorin - några centrala utgångspunkter.....	13
2.4.1	Agentteorin i kreditsammanhang.....	13
3	Metod.....	15
3.1	Vetenskapligt synsätt.....	15
3.2	Vetenskaplig ansats.....	15
3.3	Val av forskningsmetod.....	16
3.4	Litteratursökning.....	16
3.5	Urval av företag och deltagare.....	16
3.6	Operationaliseringsprocess.....	17
3.7	Analysmetod.....	18
3.8	Metodkritik.....	19
3.9	Etiska överväganden.....	20
3.10	Metoddiskussion.....	21
4	Empiri.....	22
4.1	Swedbank, Kristina Sjösten (K.S).....	22
4.2	Nordea, Stanko Sekulic (S.S).....	24
4.3	Falkenbergs Sparbank, Conny Nilsson (C.N).....	25
4.4	Handelsbanken, Vlado Reljanovic (V.R).....	27
4.5	Varbergs Sparbank, Daniel Ericsson (D.E).....	29
4.6	SEB, Henrik Højman (H.H).....	30
5	Analys.....	33
5.1	Studiens analysmodell.....	33
5.2	Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning.....	34
5.3	Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning.....	36
5.4	Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning.....	37
5.5	Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna.....	38
5.6	Resultat av analys.....	40
6	Slutsats och implikationer.....	42

6.1	Slutsatser.....	42
6.2	Vårt bidrag.....	43
6.3	Förslag till fortsatt forskning.....	43
	Referenser.....	44

Bilaga 1: Litteratursökning

Bilaga 2: Intervjuguide

Tabellförteckning

Tabell 1:	Information om respondenterna.....	17
Tabell 2:	Respondenternas rangordning av kreditbedömningsfaktorer.....	38

Figurförteckning

Figur 1:	Teorimodell som utgör ryggraden i det teoretiska ramverket (egenarbetad).....	5
Figur 2:	Teoretiskt spänningsfält av kvalitetstämplad information.....	13
Figur 3:	Operationaliseringsprocessen.....	18
Figur 4:	Analysmodell.....	33
Figur 5:	Empiriskt spänningsfält av kvalitetstämplad information.....	41

1 Inledning

1.1 Problembakgrund

Små företag har historiskt sett upplevt ett större kapitalbehov än stora företag, inte minst i samband med tillväxtfaser. Företagen är starkt beroende av banken som finansieringskälla vilket främst förklaras av avsaknaden till alternativa finansieringslösningar, till exempel via kapitalmarknaden. Det är inte ovanligt att bankerna är småföretagens enda kapitalkälla (Angell & Mautz, 2007; Bruns & Fletcher, 2008). En kredithandläggares huvudsakliga arbetsuppgift vid en kreditbedömning är att säkerställa kredittagarens återbetalningsförmåga. Detta innebär att riskerna i bedömningen måste värderas då varje enskilt kreditbeslut anses vara unikt (Bruns, 2001). Historiskt sett har följdordningen vid en kreditbedömning innefattat ¹⁾ Personen ²⁾ Affärsidé och marknad ³⁾ Siffermaterialet samt ⁴⁾ Säkerhetsbilden (Svedin, 1992; Svensson & Ulvenblad, 1994).

Konsekvenserna av den senaste finanskrisen 2007/2008 har påverkat små företags finansieringsmöjligheter negativt. Bankerna behöver i större utsträckning försäkra att avkastningen står i proportion till risktagandet och att kreditbeslutet tar i högre grad fasta på företagets finansiella information (Europeiska Kommissionen, 2007; Rad, Wahlberg & Öhman, 2013). Forskning som har publicerats efter 2008 visar tydliga mönster på att siffermaterialet har fått en större betydelse vid bankernas kreditbedömning och att icke-finansiell information används i större utsträckning som ett komplement (Bartoli, Ferri, Murro & Rotondi, 2013; Bruns & Fletcher, 2008; De la Torre, Martinez Peria & Schmukler, 2010; Rad et al., 2013).

Vid ett kreditbeslut skall kreditgivaren förutom att bedöma återbetalningsförmågan, även kunna värdera trovärdigheten i företagets redovisade information. Ett sätt för bankerna att skapa tillit till informationen är att kräva in reviderade finansiella rapporter, till exempel en årsredovisning. Siffermaterialet i årsredovisningen skall avspegla företagets finansiella verklighet och får en större tillförlitlighet när revisorn har granskat materialet. Historiskt sett har en reviderad årsredovisning ökat trovärdigheten i finansiella informationen vilket ger stöd i kredithandläggares kreditbeslut (Collis, Jarvis & Skerratt, 2004; Gomez-Guillamon, 2003). Knechel, Niemi och Sundgren (2008) påpekade även att reviderade årsredovisningar signalerar hög pålitlighet eftersom regelverket inom redovisning och revision har efterföljts.

Lagstiftningen inom redovisning och revision har genomgått en liberalisering vilket innebär att vissa aktiebolag inte längre omfattas av revisorskravet. Den 1 november 2010 avskaffades revisionsplikten för mindre privata aktiebolag i Sverige. Initiativtagaren bakom lagförslaget var EU med syfte att uppnå kostnadsbesparingar och ökad stimulans av den ekonomiska utvecklingen, då nyföretagande och mindre företags konkurrenskraft förväntades öka. Cirka 70 procent av svenska aktiebolag är idag fria att inte ha en revisor och valmöjligheten uppstår när två eller tre av följande värden har underskridits under de två senaste räkenskapsåren: (Carrington, 2014).

- 3 anställda
- 1 500 000 SEK balansomslutning
- 3 000 000 SEK nettoomsättning

Resultatet av revisionsplikten avskaffande har medfört att tre av fyra nystartade aktiebolag väljer bort revisorn och totalt sett avstår cirka 60 procent av mindre privata aktiebolag att ingå ett samarbete (UC, 2013). I samband med avskaffandet av revisionsplikten har den

auktoriserade redovisningskonsulten fått en mer framtonande roll i arbetet att kvalitetssäkra företagens finansiella information. Till skillnad från revisorn som i efterhand granskar ett företags redovisning, upprättar redovisningskonsulten bolagets redovisning löpande under räkenskapsåret (SRF, 2017b). Konsulten kan på liknande sätt som revisorn, minska informationsasymmetrier mellan kreditgivare och företag genom upprättandet av en bokslutsrapport. En underskriven bokslutsrapport bekräftar att företagets räkenskaper är korrekt bedömda och utgör således ett beslutsunderlag för banken likt en revisionsberättelse (Halling, 2010; SRF 2017c).

1.2 Problemdiskussion

Det faktum att mikroföretag nu erbjuds friheten att välja bort revision påverkar även intressenterna. Upplysningscentralen (UC, 2013) har rapporterat om en försämrad kvalitet i aktiebolagens årsredovisningar. Många årsredovisningar är ofullständiga och saknar nödvändig information till bolagets intressenter (Bolagsverket, 2012). En oreviderad redovisningsinformation ökar bankens osäkerhet och kan försvåra bedömningen av företagets återbetalningsförmåga (Halling, 2010). I och med att allt fler företag avskaffar revisorn, främst på grund av kostnadsmissiga skäl har intresset för redovisningskonsulter ökat. En auktoriserad redovisningskonsult är ofta ett billigare alternativ som hjälper företagen dels med löpande bokföring och bokslut men som också kan upprätta en bokslutsrapport (Agélii & Paulsson, 2010). I en undersökning av 10 000 bokslutsrapporter från 2013 kunde UC uppvisa nyttan med att anlita en auktoriserad redovisningskonsult. Resultatet visade att löpande rådgivning mellan konsult och företag är en effektivare metod än att granska räkenskaper i efterhand. Studien visade även att företag som tar hjälp av en auktoriserad redovisningskonsult erhåller hög kreditvärdighet (SRF, 2013).

I en studie genomförd av Företagarna i januari 2016 ingick 1 500 mikroföretag. Resultatet i studien visade att 50 procent upplever det svårt att finansiera sin löpande verksamhet och 60 procent uppgav att finansiering till investeringar till rimliga villkor är svårt, vilket kan utgöra hinder för expansion och nyanställning. En förklaring bakom problematiken uppges vara bristfälligt informationsutbyte mellan bank och företag. Mikroföretag betalar i genomsnitt fyra procent i låneränta, vilket är väsentligt mer än vad större företag betalar. Banker motiverar att räntenivån speglar en högre risknivå när det råder informationsasymmetri mellan parterna (Företagarna, 2016). Enligt Bass och Schrooten (2006) innebär en hög informationsasymmetri övervakningskostnader, vilket banker kan kompensera med en högre utlåningsränta.

Tidigare forskningsstudier har i huvudsak utgått från internationella förutsättningar och undersökt sambandet mellan reviderade årsredovisningar och förmånliga räntevillkor vid kreditbeslut. Dock råder det delade meningar huruvida ett samband föreligger. Å ena sidan menar forskare att företag med revisor bidrar till förmånligare räntevillkor på grund av ökad trovärdighet i siffermaterialet (Blackwell, Noland & Winthers, 1998; Karjalainen, 2011; Kim, Simunic, Stein & Yi, 2011). Till exempel fastslog Kim et al. (2011) att räntan i genomsnitt kan reduceras med 0,5 – 1,25 procentenheter hos privata mikroföretag. Å andra sidan anses reviderade årsredovisningar sakna betydelse på låneräntan eftersom det kan vara svårt att generalisera prissättningen på företagslån till mikroföretag, samt att det finns fler än en faktor som beskriver sambandet mellan revisorn och låneräntan (Berry & Robertson, 2006; Nilsson & Öhman, 2012).

Det var cirka sex år sedan avskaffandet av revisionsplikten genomfördes i Sverige vilket ger goda förutsättningar att studera lagändringens konsekvenser från ett svenskt bankperspektiv. I

nuläget finns inga studier som klarlägger betydelsen av kvalitetstämplade bokslut hos svenska affärsbanker och lokalt fristående sparbanker vilket denna studie har tagit hänsyn till. Tidigare forskning är relativt oenig och har huvudsakligen undersökt revisorns betydelse vid kreditgivning till mikroföretag. Studier som däremot klarlägger redovisningskonsultens betydelse i kreditsammanhang är begränsade, vilket tydliggör ett kunskapsgap och behov av forskning som berör konsultens påverkan vid en kreditbedömningsprocess (Carey & Tanewski, 2016). En viktig frågeställning blir därför hur kredithandläggare i svenska banker upplever redovisningskonsulten och om denne har liknande betydelse som revisorn. Detta bör vara av intresse för representanter från näringslivet att belysa eftersom mikroföretag utgör en stor del av totala företagandet. Utifrån denna diskussion har studien inriktat sig mot att undersöka betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditgivning till mikroföretag.

1.3 Problemformulering

Vilken betydelse har kvalitetstämplad årsredovisning/bokslut för att finansiering skall kunna beviljas till mikroföretag från banker och vilken påverkan har sådan information på låneräntan?

1.4 Syfte

Syftet med studien är att beskriva och skapa förståelse om kvalitetsstämpelns betydelse för kredithandläggare vid kreditgivning till mikroföretag.

1.5 Disposition

Studien följer en klassisk disposition. I nästa kapitel presenteras den teoretiska referensramen med fokus på tidigare studier om betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditgivning. I kapitlet presenteras även studiens teorimodell. I kapitel tre beskrivs studiens tillvägagångssätt och motiv till metodval för att besvara forskningsfrågan. Vidare lyfter empirikapitlet fram varje respondents utsagor var för sig med en struktur som följer studiens kärnfrågor. Resultatet analyseras sedan med utgångspunkt i det agentteoretiska synsättet och tidigare forskningsstudier. I sista kapitlet besvaras studiens forskningsfråga och förslag ges till framtida studier.

2 Teori

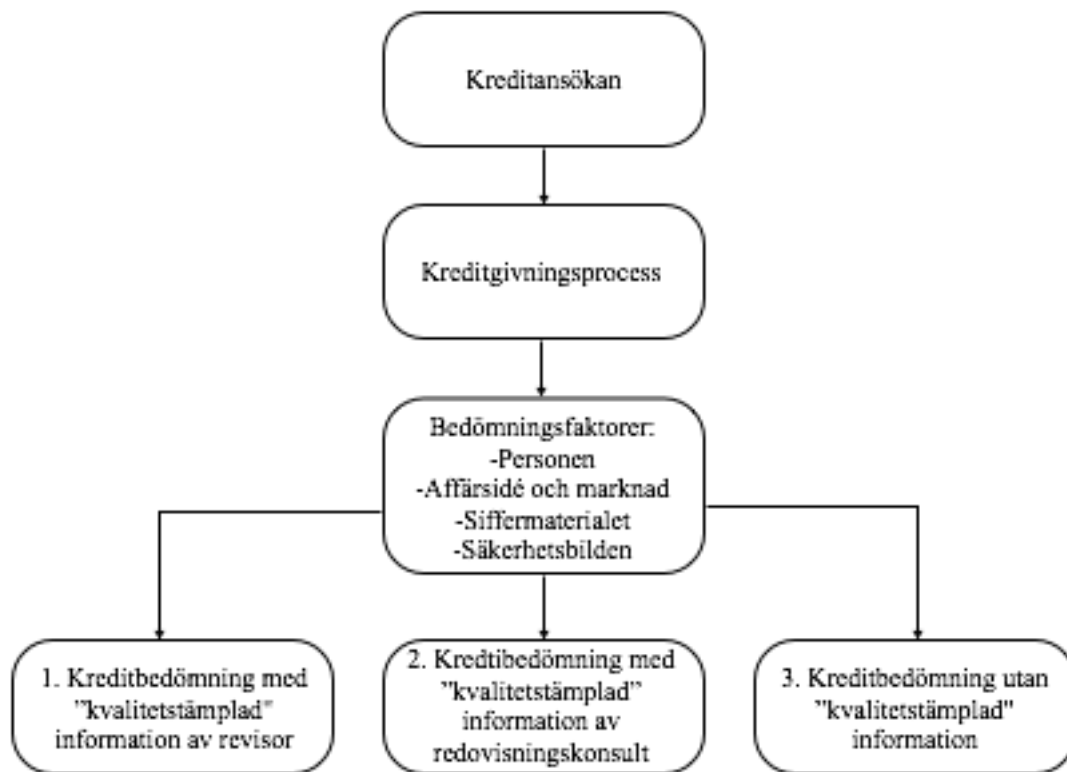
I detta kapitel presenteras studiens teoretiska referensram och är grundläggande för att kunna uppnå studiens syfte. Kapitlet inleds med en sammanfattning och beskrivning av studiens teorimodell som har skapats utifrån problemformulering, syfte och tidigare forskningslitteratur i ämnet. Avslutningsvis redogörs det agentteoretiska synsättet som har använts för att analysera inhämtad empiri.

2.1 Sammanfattning av teorin

Avsaknaden av kapitalmarknaden och ovilligheten att tappa ägarinflytande begränsar mikroföretags möjligheter att erhålla finansiering. Mindre företag som upplever ett kapitalbehov tvingas därför många gånger vända sig med sin *kreditansökan* till banken för ett kreditbeviljande (Bruns & Fletcher, 2008). Banken inleder en *kreditgivningsprocess* vilken kan delas in i tre faser; initiala kundkontakten, beredning och bedömning samt beslutsfasen (Svensson & Ulvenblad, 1994). Under den initiala kundkontakten insamlas relevant och aktuell information varpå en kreditbedömning kan utföras (Sigblad & Wilow, 2008; Svensson, 2003; Svensson & Ulvenblad, 1994). Enligt Bartoli et al. (2013), De la Torre et al. (2010) och Rad et al. (2013) bör kreditgivaren ta hänsyn till transaktions- (siffermaterial och säkerheter) och relationsorienterad (företagsledning och affärsidé) information i syfte att erhålla en övergripande helhetssyn av företaget. Svedin (1992) och Svensson och Ulvenblad (1994) understryker att de viktigaste bedömningsfaktorerna vid kreditbedömning är; *personen, affärsidé och marknad, siffermaterialet* samt *säkerhetsbilden* (se figur 1).

Kreditgivning till mikroföretag upplevs vara riskfylld på grund av informationsasymmetrin och agentproblematiken som ständigt är närvarande mellan kreditgivare och mikroföretag (Berger & Black, 2011; Green, 1997). Revisorns kvalitetsgranskning och redovisningskonsultens konsultation kan ses som ett verktyg för att minimera asymmetrierna mellan mikroföretag och kreditgivare. Eftersom bankerna ofta har en begränsad informationsmängd om mikroföretag, utgör extern granskning en försäkran i kredithandläggarens beslutsfattning (Carrington, 2014). Revisorn och redovisningskonsultens uttalande medför således en *kvalitetsstämpel* i siffermaterialet och kan användas som beslutsunderlag i bankens kreditgivningsprocess (se figur 1) (Berry & Robertson, 2006).

Revisorns arbetsuppgifter är mer av granskande karaktär och som genom sitt uttalande i revisionsberättelsen intygar att företagets räkenskaper är korrekta. Konsultens arbete är mer proaktivt genom fortlöpande konsultering under räkenskapsåret inom bokföring och affärsutveckling. Vad gäller revisorns roll och påverkan vid kreditgivning visar studier positiva samband mellan revisorn och bättre kreditbetyg vilket kan resultera i en lägre låneränta (Blackwell et al., 1998; Kim et al. 2011; Lennox & Pittman, 2011; Minnis, 2011). Samtidigt finns studier som pekar på att låneräntan inte påverkas av en granskad redovisning (Allee & Yohn, 2009; Cassar, Ittner & Cavaluzzo, 2015).

Figur 1. Teorimodell som utgör ryggraden i det teoretiska ramverket (egenarbetad)

2.2 Kreditgivningsprocessen till mikroföretag

Beviljandet av krediter till mikroföretag sker i huvudsak via kreditmarknaden där banker och statliga marknadskompletterande institut fyller en viktig roll som långgivare. På grund av avsaknaden till obligations- och aktiemarknaden är företagen beroende av banken som kapitalkälla (Angell & Mautz, 2007; Bruns & Fletcher, 2008). Mindre och nystartade företag har många gånger en sämre kreditvärdighet än etablerade företag vilket leder till sämre kreditvillkor (Bruns & Fletcher, 2008). Däremot anses växande företag vara en möjlighet för bankerna att attrahera nya företagskunder och därmed öka intjäningen när behoven av andra banktjänster ökar (Bruns, 2003; De la Torre et al., 2010).

Enligt Svedin (1992) kan kreditgivningen beskrivas som en process där kredithandläggaren först tar fram ett urval av informationskriterier som är av relevans för kreditbedömningen. Informationen skall sedan värderas och leda fram till ett kreditbeslut. Kling (1999) menar att tillgången till företagsinformation är avgörande vid ett kreditbeslut. Enligt Svensson och Ulvenblad (1994) kan kreditgivningsprocessen utifrån ett bankperspektiv innefatta den initiala kundkontakten, beredning och bedömning samt kreditbeslutet.

Den initiala kundkontakten är första steget i kreditgivningsprocessen där kredithandläggaren i ett fysiskt möte träffar företagsledningen för första gången. Här presenteras företagets affärsplan och kapitalbehov, vilka beskrivs mer ingående för kredithandläggaren. Det första intrycket är ofta avgörande för banktjänstemannen eftersom denne snabbt skapar sig en uppfattning om vem banken har att göra med (Svensson & Ulvenblad, 1994). Enligt Grunert och Norden (2011) ökar kundens förhandlingsstyrka om företaget har en kompetent ledning och som har lyckats prestera i tidigare affärssammanhang.

Det inledande mötet mellan kredithandläggare och företagsledning kan även utgöra första steget i *beredning- och bedömningsfasen*. Historiskt sett har kreditgivningen till mikro och

nystartade företag inneburit en högre risk och är mer svårbedömd eftersom bankernas tillgång till företagsinformation inte är i sådan utsträckning som börsnoterade bolag tillhandahåller. I regel saknar oftast mikro och i synnerhet nystartade mikroföretag en kredithistorik vilket kräver en mer omfattande informationsinhämtning (Green, 1997). Den begränsade kredithistoriken innebär att kreditbedömningen kan behöva fullgöras utifrån framtida antaganden (Berger & Black, 2011). I bedömningsfasen får således icke-finansiell information en viktig betydelse eftersom kredithandläggaren behöver kunna tolka och skapa förståelse om företagets marknad, konkurrenter och ledningens kompetens (Rad et al., 2013).

Det är enligt Svensson (2003) viktigt att kredithandläggarens informationsinsamling är aktuell, relevant och korrekt för att bedöma företagets återbetalningsförmåga. Det är företagets specifika förutsättningar som avgör hur stor informationsmängd som banker behöver inhämta inför en kreditbedömning (ibid). Bankerna kan även komplettera sin informationsinsamling via upplysningscentralen (UC) vars arbete är att tillhandahålla företagsinformation och information om företagets riskklass. Genom insamlad data från UC kan banken erhålla information om företaget och om dess styrelsemedlemmar har betalningsanmärkningar, om bokslutet har skickas in i tid samt bolagets risker för obestånd (Sigbladh & Wilow, 2008). Svensson (2003) menar att ju högre riskklass ett företag har, desto mer önskvärd blir en fortlöpande kontakt med bolagets revisor alternativt redovisningskonsult.

Bankernas beslutsfattning baseras i stor uträkning utifrån ett ratingsystem då företagets finansiella och icke-finansiella information summeras och varje företag tilldelas ett kreditbetyg som åskådliggör den framtida återbetalningsförmågan (De la Torre et al., 2010; Europeiska Kommissionen, 2007). Syftet med att tilldela varje företag ett kreditbetyg är att bankerna skall kunna fastställa de olika risknivåerna i sina kreditåtaganden och försäkra sig om att avkastningen står i proportion till risktagandet. Vid beviljande av krediter tillåts banken också att tillämpa en mer differentierad prissättning beroende på företagets kreditbetyg (De la Torre et al., 2010).

Bankrörelselagen indikerar strikta linjer varför det är viktigt för kredithandläggaren att kunna värdera hur stor finansiell risk företaget klarar av utan att riskeras gå i konkurs. Ett *kreditbeslut* bör därför tas först efter en grundlig informationsinsamling utifrån företagets ekonomiska samt affärsmässiga förutsättningar (Svedin, 1992). Vid varje kreditförfrågan behöver kreditgivaren genomföra en kreditbedömning innan lånet kan beviljas eftersom banken skall kunna säkerställa företagets återbetalningsförmåga samt att kontrollera om företaget har tillräckligt med tillgångar som utgör säkerheten vid en eventuell likvidation (Sigbladh & Wilow, 2008).

Enligt Svensson och Ulvenblad (1994) har kredithandläggare som arbetar i små städer ofta en större kännedom om det kreditsökande företaget på grund av den lokala förankringen. I storstäderna upplever däremot kredithandläggare en större vana att hantera kreditansökningar av okända företagare. Detta kan leda till en ökad osäkerhet hos bankerna i småstäderna som intar en mer avvaktande inställning och behöver inhämta mer information innan en slutlig bedömning kan göras (ibid). Det är även vanligt att relationer mellan bank och mikroföretag sker på lokal nivå vilket innebär att en fysisk relation föreligger och kallas vetenskapligt för kyrktornsprincipen. Det betyder att finansieringen är begränsad inom ett geografiskt område, till exempel i samma stad. Fördelen är att informationen om kunden blir desto mer märkbar ju närmare utlåningen sker kundens geografiska hemvist (Silver, 2003).

2.2.1 Risker vid kreditbedömning till mikroföretag

Syftet med kreditbedömningen är att maximera långgivarens avkastning på kapitalet samtidigt som kreditförluster i högsta mån skall undvikas. Det har visat sig vara mer riskfyllt att finansiera mindre och i synnerhet nystartade företag (Green, 1997). Enligt Sigbladh och Wilow (2008) löper yngre företag en större risk att försättas i konkurs. I mer än hälften av alla konkurser ingår företag som varit verksamma mellan ett till tre år vilket ökar betydelsen av att granska företagets ekonomiska förutsättningar.

Enligt Bruns och Fletcher (2008) och Svensson och Ulvenblad (1994) finns två typer av risker banker behöver värdera under kreditens löptid; dessa är risken *för* betalningsinställelse och risken *vid* betalningsinställelse. Risken för betalningsinställelse uppstår då kredittagaren inte längre kan fullgöra sina förpliktelser i kreditavtalet, till exempel uteblivna betalningar av ränta och amorteringar. Enligt Sigbladh och Wilow (2008) kan denna risk reduceras genom att upprätta företagsanalyser där ledningens kompetens och företagets intjäningsförmåga sammanställs och utvärderas. Risken vid betalningsinställelse är att kredittagarens ställda säkerheter inte kan realiseras eller att värdet på tillgångarna har minskats. Risken kan vidare indelas i tidsrisk och realisationsrisk (Svensson & Ulvenblad, 1994). Tidsrisken innebär svårigheten att göra en korrekt och framtida värdering av företagets tillgångar medan realisationsrisken är risken banken löper när tillgångarna kan komma att tvingas säljas billigare från företagets konkursbo än om dessa hade sålts under normala omständigheter (ibid).

2.2.2 Bedömningsfaktorer vid kreditbeslut till mikroföretag

Grunderna vid bankernas kreditgivning behandlas i bankrörelselagen. Lagen fastställer bland annat att långgivare skall undersöka låntagarens risker inför ett kreditbeslut och att krediten endast får beviljas om kredittagaren förväntas återbetala hela skulden. Här är ett utdrag från bankrörelselagen 8 kap 1§ 1st (2004:297):

”Innan ett kreditinstitut beslutar att bevilja en kredit ska det pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda”.

Historiskt sett används två utlåningstekniker vid bankernas kreditbedömning till mikroföretag; transaktions- och relationsorienterad. (Bartoli, et al., 2013; De la Torre et al., 2010; Rad et al., 2013). Den transaktionsorienterade informationen utgår från företagets finansiella information och kan omfatta faktabaserade sifferunderlag såsom årsredovisning, resultat- och likviditetsbudget samt säkerheter. Den relationsbaserade informationen, även kallad icke-finansiell information lägger större fokus på personliga aspekter såsom affärsplan, ledningens erfarenhet och tidigare affärsrelationer i banken (Bartoli et al., 2013; Rad et al., 2013). Enligt Bartoli et al. (2013) kan bankernas utlåningstekniker skilja sig då varje bank har friheten att utforma sin egen design av informationsinsamling utifrån policy, lånestruktur och strategier.

Genom att ta hänsyn till både transaktions- och relationsorienterad information i kreditgivningsprocessen erhåller banken en bredare och bättre helhetssyn av företaget. Enligt Svedin (1992) och Svensson och Ulvenblad (1994) är de viktigaste bedömningsfaktorerna vid kreditbedömning följande:

- Personen
- Affärsidé och marknad
- Siffermaterialet
- Säkerhetsbilden

Personen

Enligt Svensson och Ulvenblad (1994) är intrycket av personen som förknippas med företaget avgörande för kreditbedömningen. Det är i huvudsak utifrån personens egenskaper, kompetens och motiv till företagandet kredithandläggaren gör sin bedömning. Green (1997) menar att egenskaper som affärssinne, omdöme, yrkeskompetens och målmedvetenhet kännetecknar en bra företagsledare. Vidare kan kompetens definieras som personens bakgrundshistorik och tidigare erfarenheter i form av "track-records" vilket innebär hur personen tidigare har presterat i affärssammanhang (Bruns, 2001). Svensson och Ulvenblad (1994) menar att det finns skillnader på bra och dåliga motiv till företagandet. Negativa motiv uppstår när personen vill starta upp ett nytt företag på grund av arbetslöshet, medan kredithandläggaren upplevdes vara positiv då företagaren hade en tydlig inre drivkraft och vill förverkliga sin dröm genom satsningar som förväntas generera en långsiktig avkastning.

Enligt Bruns (2003) kan kredithandläggarens nära relationer till personen resultera i lägre transaktionskostnader och minskad informationsasymmetri mellan parterna. Bruns och Fletcher (2008) menade att kreditgivarens uppfattning om företagsledningen var viktig eftersom det avspeglar hur villig denne är att återbetala krediten. Bankerna kan således förlita sig i hög utsträckning på mjuka värden i sin informationsinsamling för att erhålla god kundkännedom om ägarnas erfarenheter och företagets marknadsförhållanden vilket underlättar kreditbedömningen (ibid).

Affärsidé och marknad

Vid en kreditbedömning menade Svensson och Ulvenblad (1994) att företagets affärsidé skall vara välskrivna vilket innebär att företagaren skall kunna besvara kreditgivarens frågor: "vad, till vem och hur?" (ibid s. 50). Genom företagets affärsidé erhåller kreditgivaren således en övergripande bild av vad företaget skall erbjuda, till vem man inriktar sig mot samt hur företaget avser att tjäna pengar. Det är sällan en affärsidé är unik vilket i många fall innebär att kredithandläggarens erfarenhet är tillräcklig för att bedöma om personen i fråga klarar av att förverkliga projektet. Vid unika affärsidéer krävs desto högre kompetens hos företagsledningen för att kunna förverkliga idéerna (Svedin, 1992).

Det är även nödvändigt vid en kreditbedömning att kredithandläggaren kan bedöma företagets marknad och påverkande omgivningsfaktorer (Zahra, 1991). Idag påverkas företag i många sektorer av allt mer föränderliga affärsmiljöer, inte minst på grund av en ökad globalisering och ändrade kundbeteenden i spåren av digitaliseringen. Det kan innebära att företag behöver ändra sin affärsidé om situationen så kräver. Andra omgivningsfaktorer som företagen själva har svårt att påverka är olika affärsmiljöer vilket exempelvis kan vara konkurrensutsatta marknader, volatil efterfrågan på företagets produkter, branscher med svag lönsamhet och företag som är beroende av en leverantör (Carlson, 2014).

Siffermaterialet

Banken förväntar sig att företagsledningen redan på förhand kan redogöra för företagets kapitalbehov, det vill säga om det avser rörelsekapital eller investering. För att banken skall

kunna säkerställa att en investering är genomförbar kräver kredithandläggare ofta in resultat-, balans- och likviditetsbudget för att bedöma företagets risker och återbetalningsförmåga (Svedin, 1992; Svensson & Ulvenblad, 1994).

Ett effektivt sätt att tolka en stor informationsmängd är att utgå ifrån företagets nyckeltal som ger information om företagets kapital-, avkastnings- och lönsamhetsstruktur. Genom att sätta nyckeltalen i relation till branschsnittet och direkta konkurrenter får banken en uppfattning om företagets välmående. Vidare behöver banken försäkra sig om att företagets kassaflöde visar en positiv trend och att företaget genererar in tillräckligt med vinst från den löpande verksamheten för att kunna täcka räntor, utdelningar och amorteringar (Hedman, 1995).

Rad et al. (2013) understryker att tillkomsten av ökade regleringar i samband med finanskrisen 2007/2008 har medfört att kreditbedömningen i allt högre grad tagit fasta på företagets finansiella information. Enligt Paulet, Parnaudeau och Abdessemenet (2014) driver flera europeiska banker en mer försiktig inställning, då bolagets risker skall bedömas noggrannare i syfte att motverka framtida kreditförluster. Detta för att banker lättare skall kunna fastställa de olika risknivåerna i sina kreditåtaganden samt att avkastningen står i proportion till risktagandet (De la Torre et al., 2010; Europeiska Kommissionen, 2007). Det finns forskare som menar att bankernas utlåningsteknik har blivit mer standardiserad i och med att siffermaterialet värderas allt högre i bankernas interna modeller vid ett kreditbeslut (De la Torre, 2010). Dock menar Bruns och Fletcher (2008) att kreditbedömningen inte alltid kan vara helt standardiserad eftersom det är en interaktion mellan regler och kredithandläggarens omdöme, vilket talar för att en kreditpolicy inte kan homogenisera kreditbedömningen över olika bankkontor.

Skuldsättning, kassaflöde och lönsamhet är tre kriterier som har fått väsentlig betydelse när banker säkerställer företags återbetalningsförmåga men också för att undvika kreditförluster. Vid ansökan av nya lån baseras kreditgivningsprocessen i hög utsträckning på finansiell- och framtidsorienterad information (Rad et al., 2013). När bankerna i allt större utsträckning tar hänsyn till företagets skuldsättning, lönsamhet och likviditet lämnas enligt Nazari och Alidadi (2013) mindre utrymmen för subjektiva bedömningar. Vilket torde innebära ännu högre krav på att företagen kan uppvisa kvalitetstämplad finansiell information för att inte gå miste om framtida kapitalförsörjning. De la Torre et al. (2010) menar att mjukare värden inte är betydelselös, men att dess betydelse gradvis har minskat i samband med att bankerna värderar den finansiella informationen högre. Utifrån tidigare forskning utgör således mjuk information ett komplement till den finansiella informationen (Bartoli et al., 2013; Bruns & Fletcher, 2008). Bartoli et al. (2013) menar att kombinationen av mjuk och hård företagsinformation är effektivare än att bara använda en sorts utlåningsteknik.

Säkerhetsbilden

Lennander (2015) beskriver att banker enligt bankrörelselagen behöver genomföra bedömning av företagets säkerheter så att goda skäl finns för att förpliktelsen i kreditavtalet kan fullgöras. Detta för att minimera kreditförlusterna vid en eventuell framtida företagskonkurs. Det har dock visat sig vara komplicerat att bedöma tillgångarnas värde då kredithandläggaren behöver beakta tids- och realisationsrisken. Syftet är att banken genom realiseringen skall få tillbaka kapitalet och på så sätt undvika kreditförluster om företaget hamnar på obestånd (ibid).

Enligt bankrörelselagen får affärsbankerna inte tillhandahålla riskkapital, utan oftast krävs det någon form av säkerhet i form av borgen eller egendom. De vanligaste typer av säkerhet är

pantbrev i fastighet, företagsinteckningar i inventarier eller ett personligt borgensåtagande. Det är möjligt för bankerna att bevilja en kredit utan säkerhet, men mikroföretagen beviljas i regel inte blancokrediter (Svensson & Ulvenblad, 1994). Istället är det vanligt att bankerna delar risken med en extern institution som tillhandahåller riskkapital, till exempel ALMI eller Norrlandsfonden. Deras roll är marknadskompletterande genom att erbjuda riskvilligt kapital utan säkerhet, och som utgör cirka 20-30 procent av kreditens storlek (ALMI, u.å). Kreditbedömningen sker ofta i samråd med banken och med denna finansieringslösning får banken en bättre säkerhet vid finansieringen till företag, inte minst mikroföretag som kännetecknas av en högre risknivå (ibid).

Till sist kan även företagets bolagsmän ingå ett borgensåtagande i form av personlig borgen. Ett personligt borgensåtagande uppstår när företaget saknar betryggande säkerheter (Svensson & Ulvenblad, 1994). Det innebär att bolagsmannen ensam eller med flera bolagsmän inträder företagets ställe om företaget inte kan återbetala skulden vilket kan resultera i att företagsledningen blir personligt återbetalningsskyldig. Om företagaren accepterar ett sådant avtalsvillkor skapas således en trygghet för banken eftersom det visar på att företagaren tror på sin affärsidé och är beredd att ta ansvar (ibid). Det är inte ovanligt att bankerna kombinerar säkerheter, till exempel genom ett personligt borgensåtagande, ALMI och uttag av företagsinteckningar.

2.3 Kvalitetsgranskning av finansiell information i samband med kreditbedömning

Enligt bokföringslagen (1999:1078) är svenska aktiebolag bokföringsskyldiga. Aktiebolag måste även kunna upprätta en årsredovisning som utförs internt av företagets ekonomiavdelning eller genom extern hjälp i form av en redovisningskonsult. Vid konsultens medverkan utformas ofta en bokslutsrapport som tillsammans med årsredovisningen utgör ett beslutsunderlag för banker vid en kreditbedömning. Det är slutligen revisorns uppgift att genom granskning kunna säkerställa att årsredovisningen i revisionspliktiga företag avspeglar den ekonomiska verkligheten (Halling, 2010).

2.3.1 Kreditbedömning med kvalitetstämplad information av revisor

En viktig aspekt för mikroföretag är att kunna uppvisa legitimitet gentemot sina intressenter. Enligt Baker, Shepherd och Wiklund (2010) kan legitimitet skapas genom reviderade räkenskaper vilket medför en högre kvalitet i företagets redovisning. Många mikroföretag upplever att ett externt stöd av revision- och redovisningstjänster är nödvändig, ofta på grund av bristande erfarenhet och kunskaper vid hantering av redovisningsinformation (Carey & Tanewski, 2016; Collis et al., 2004; Hope & Langli, 2010).

Mikroföretag är generellt sett inte lika transparenta som större företag och Lennox (2005) anser därför att revisorns granskning är extra värdeskapande för bolagens intressenter. Revisorns granskning är synnerligen betydelsefull för kreditgivare vilket Hope, Langli och Thomas (2012) understryker och menar att revision medför transparens och ökad insyn i företaget. Genom revisionen vet kreditgivaren om det föreligger felaktigheter i redovisningsinformationen. Detta eftersom revisorn har skyldighet att lämna upplysningar i revisionsberättelsen vid framträdande avvikelser, vilket inte kan säkerställas om företaget saknar revisor (Carrington, 2014). Avsaknaden av anmärkningar i revisionsberättelsen innebär således en ökad trovärdighet i företagets finansiella rapportering (ibid).

Al-Thuneibat, Khamees, och Al-Fayoumi (2008) menar att reviderade bokslut som har granskats av revisorn ger en mer rättvisande bild av företagets räkenskaper. Lennox och Pittman (2011) kom underfund med positiva aspekter av att behålla revisorn trots slopandet av revisionsplikten i England 2004. Företagen stärkte redovisningens tillförlighet samt att kreditbetyget förbättrades. Även Collis (2010) har identifierat fördelar hos företag som valde att behålla revisorn trots revisionspliktens avskaffande. Den förbättrade redovisningskvaliteten översteg kostnaden för revisionen vilket i sin tur minskade informationsasymmetrier mellan kreditgivare och låntagare (ibid).

I en annan studie genomförd av Collis et al. (2004) ansåg många företagsledare att revision var ett sätt att säkerställa företagets redovisning samt att nyttan inte bara erhöles av företagsledningen utan även till kreditgivaren. Redovisningsinformationen har enligt Svensson och Ulvenblad (1994) betydelse för bankers relation till företaget. Vikten av att hålla varandra uppdaterade bedöms vara centralt, dels för att banken skall erhålla trovärdig information, men också för att uppnå en så låg informationsasymmetri som möjligt.

Miller och Smith (2002) betonar att revision som försäkran vid en kreditgivning kan avgöra kredithandläggarens beslut av kreditens storlek och art. Däremot kunde författarna varken fastslå att låneräntan eller beviljandet av krediten påverkades. Det ligger i linje med Allee och Yohn (2009) samt Cassar et al. (2015) som menar att låneräntan inte påverkades hos mikroföretag med revisor. Samtidigt visar andra forskningsresultat motsatsen, det vill säga att samband föreligger mellan revisor och en lägre låneränta (Blackwell et al., 1998; Kim et al. 2011; Minnis, 2011).

2.3.2 Kreditbedömning med kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten

Efter avskaffandet av revisionsplikten har efterfrågan på redovisningskonsultens tjänster i mikroföretag ökat avsevärt. Den ökade efterfrågan kan förklaras dels av kostnadsmässiga skäl då redovisningskonsulten i regel är ett mer kostnadseffektivt alternativ än revisorn (Agélii & Paulsson, 2010). Mikroföretag upplever även behov av extern affärsmässig rådgivning, ofta på grund av begränsade kunskaper inom företagsekonomiska och juridiska frågor (Agélii & Paulsson, 2010; Hope & Langli, 2010; Jones & Iwasaki, 2011). Därför kan redovisningskonsulten många gånger tilldelas rollen som det lilla företagets ”ekonomiavdelning” och har på så sätt blivit ett lukrativt alternativ för mikroföretag att vända sig till i frågor inom bokföring, redovisning och affärsutveckling (SRF, 2010).

En auktoriserad redovisningskonsult har ensamrätt att upprätta en bokslutsrapport vilket utgör en försäkran till tredje part av att företagets finansiella redovisning avspeglar verkligheten (SRF, 2010). Vid upprättandet av bokslutsrapporten har svensk standard för redovisningstjänster (Reko) efterföljts, vilket innebär att konsulten utgått efter kundens behov och uppvisat god redovisningssed (ibid). Enligt Agélii och Paulsson (2010) är bokslutsrapporten ett godtagbart underlag för banker vid kreditbedömning till mikroföretag. Bokslutsrapporten kan därför jämföras med kvalitetsstämpeln som den rena revisionsberättelsen innebär. Halling (2010) understryker att redovisningskonsultens roll som kvalitetssäkrare allt mer liknar den roll som revisorn har. Enligt Jones och Iwasaki (2011) kan företag som överlåter bokföring- och redovisningstjänster till extern part erhålla en kvalitetsstämpel i siffermaterialet på grund av den objektiva bedömningen. Det skapas också en viss legitimitet när föreskrivna rekommendationer har efterföljts. Vidare ger redovisningskonsulten trovärdighet till informationen som i slutändan riktar sig till intressenternas beslutsfattning, inte minst kreditgivaren (ibid).

En redovisningskonsult kan vara involverad i hela kedjan från början till slut under ett helt räkenskapsår. Till skillnad från revisorn ikläder sig redovisningskonsulten ett ansvar för att arbetsuppgifterna är utförda och håller hög kvalitet, medan företaget hålls ansvarig för bokföringen. Däremot har redovisningskonsulten ett ansvar i likhet med revisorn att avsäga sig uppdraget om han eller hon misstänker att det föreligger felaktigheter i bokföringen och som företaget inte åtgärdar på uppmaning av konsulten (Agélii & Paulsson, 2010; SRF, 2017a). Enligt SRF (2010) har bokslutsrapporten viktiga fördelar för kredithandläggare. Redovisningskonsultens arbete är framåtblickande vilket innebär att den underliggande redovisningen har kontrollerats och avstämts löpande under räkenskapsåret. Dessutom uppfyller bokslutsrapporten Reko, vilket signalerar att beslutsunderlaget har upprättats av en oberoende part (ibid).

2.3.3 Kreditbedömning med information utan kvalitetsgranskning

Enligt en studie utförd av Clatworthy och Peel (2013) löper företag utan revisor en högre risk att utsättas för felaktigheter i sin årsredovisning. Resultatet ligger i linje med Collis (2010) som framhäver en positiv korrelation mellan revisorn och minskade risker för fel i årsredovisningen. För banker är redovisningsinformation synnerligen viktig vid bedömning av företagets kreditvärdighet då kredithandläggare bland annat behöver säkerställa företagets återbetalningsförmåga och risknivå (ibid).

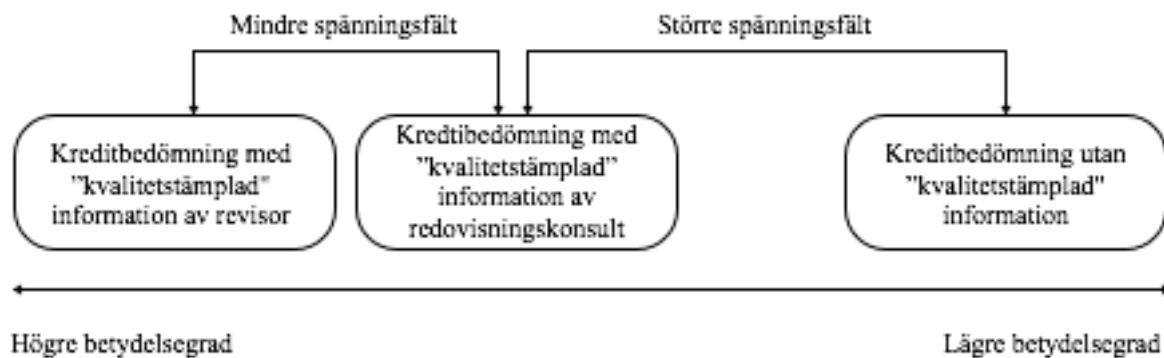
Enligt Thorell och Norberg (2005) resonerade företagsledare inom olika branscher att revision i mikroföretag slopades med anledning av kostnadsbesparingar och avsaknaden av mervärde. Enligt Knechel (2013) strävar kredithandläggare att försäkra sig i mesta möjliga mån att den information som finns tillhanda vid bedömningen har så hög kvalitet som möjligt. Enligt Bruns (2003) och Kling, Driver och Larsson (2003) kan banker använda sig av strategier med fokus på relationsuppbyggnader för att möjliggöra en träffsäker och mer ingående informationsinsamling. När gynnsamt inställda relationer mellan bank och företag byggs upp skapas bättre förutsättningar till att öka informationsutbytet mellan parterna (ibid).

Inför avskaffandet av revisionsplikten i bland annat Sverige, Danmark, Finland och England förutsågs att mikroföretag skulle få det svårare att erhålla krediter på grund av avsaknaden av kvalitetstämplad redovisningsinformation. Det finns dock få empiriska bevis som kan styrka detta. Enligt Fälldin (2013) är mikroföretag beroende av personen bakom företaget, det vill säga dennes karaktär, kunskaper och erfarenheter vilka bedöms vara viktigare än vad reviderade siffror visar. Detta på grund av fördröjningen mellan bokslutsdag och genomförd revision då finansiella aktiviteter kan förändras snabbt i ett mikroföretag (ibid). Avskaffandet av revisionsplikten anses inte ha medfört några större kreditförluster hos banker och oreviderad information kan många gånger godtas trots rapporteringar om försämrad kvalitet i årsredovisningen (UC, 2013). Slutligen ligger det i sakens natur att banker vill låna ut pengar och med hänsyn till krediter av ringa omfattning finns intresse hos kredithandläggaren att undersöka mikroföretags möjligheter till finansiering eftersom utlåning tillhör en av bankernas största inkomstkälla (ibid).

2.3.4 Teoretiskt spänningsfält av kvalitetstämplad information

Baserat utifrån tidigare forskning som har presenterats ovan, existerar det ett visst spänningsfält mellan revisorn och redovisningskonsultens roll och påverkan vid bankers kreditbedömning till mikroföretag. I och med att redovisningskonsultens roll som kvalitetsgranskare har tilltagit i betydelse hos kreditgivare och därmed närmat sig revisorns roll kan detta spänningsfält bedömas som mindre. Det leder också till att ett större

spänningsfält har uppstått mellan redovisningskonsultens roll och avsaknaden av kvalitetstämplad information vid kreditbedömningen. Med detta menas att utifrån kreditgivarens perspektiv är det en mindre skillnad i betydelsegrad på kvalitetstämplad information från revisorn och redovisningskonsulten, än vad det är mellan redovisningskonsultens kvalitetstämplade information och avsaknaden av kvalitetstämplad information. Spänningsfältet illustreras i figur 2.

Figur 2. Teoretiskt spänningsfält av kvalitetstämplad information

2.4 Agentteorin - några centrala utgångspunkter

Det agentteoretiska synsättet bottnar i en relation mellan två parter; agent och principal. Relationen uppstår när principalen delegerar ansvar och befogenhet till agenten (Deegan, 2013). Ett vanligt sammanhang där relationen kan uppstå är mellan kreditgivare (principal) och företagsledning (agent). Deegan (2013) och Eisenhardt (1989) belyser att intressekonflikter kan uppstå då principalen lämnar ifrån sig kontroll till agenten. Eisenhardt (1989) beskrev problematiken i dessa konflikter som tvådelad där en anledning till konflikt är att agent och principal ofta har olika inställningar till riskhantering och riskbemötande. Den andra anledningen som identifierades var att båda parterna tenderar att agera opportunistiskt. Deegan (2013) menar att dessa konflikter leder till lägre effektivitetsutnyttjande samt högre kostnader. Dessa kostnader kallas för agentkostnader och mäter kostnaderna för att bevaka agentens arbete och för olika incitamentprogram som upprättas för att minska ett opportunistiskt beteende. Agentteorin tar således avstamp från principalens intressen och hanterar dennes möjlighet att kontrollera agenten och minska dennes möjlighet att agera utifrån eget intresse (Niskanen, Karjalainen & Niskanen, 2011).

2.4.1 Agentteorin i kreditsammanhang

Mellan kreditgivare och företag är agentproblematiken ständigt närvarande. Bakgrunden till problematiken beskrivs dels av svårigheten att erhålla information men också av att validera informationen (Ang, Cole & Wuh, 2000). Det försvårar således kreditgivarens arbete att kunna förutse hur företaget kommer att handla och därför uppstår en osäker lojalitet (Ang et al., 2000; Bruns, 2004; Svensson & Ulvenblad, 1994). Ett exempel på osäker lojalitet kan vara att företaget (agenten) har ett incitament att bruka krediten för andra syften med högre risk än vad som var överenskommet med kreditgivaren (principalen). Genom kreditavtalet kan principalen binda agenten till att handla på överenskommet vis och i övriga fall utfärda sanktionsavgifter mot agenten. Genom extern granskning kan principalen på ett tidigt skede upptäcka eventuella avvikelser mot kreditavtalet (Bruns, 2004). Li, Huang och Gao (2015) belyste i sin studie att externa kontroller av företag och företagsledning även är en viktig mekanism för att minska informationsasymmetrin och agentkostnaderna vilket är i linje med Carrington (2014). Däremot hos de mindre företagen som inte är lika transparenta, i form av

mindre omfattande redovisningsinformation, får detta konsekvenser vid kredithantering (Bruns, 2004). Eftersom banken inte med säkerhet vet hur företaget kommer att agera efter en beviljad kredit på grund av asymmetrin, är risken stor enligt Svensson och Ulvenblad (1994) att företaget får avslag på krediten.

Deegan (2013) och Li et al. (2015) framhäver teorins användbarhet att hantera informationsasymmetrin som uppstår mellan agent och principal där agenten oftast sitter på mer information än principalen och agerar i eget intresse. Informationsasymmetrin skapar möjlighet för agenten att genom egenintresse vinna fördelar gentemot principalen. Dessa benämns inom litteraturen som moral hazard och adverse selection (Carrington, 2014; Eisenhardt, 1989; Herrera & Minetti, 2007). Problemet med moral hazard uppstår när agenten utnyttjar informationsövertaget genom att agera utanför förutbestämda riktlinjer och utan principalens vetskap. Adverse selection bottnar i att agenten uppger missledande information vid kontraktskrivandet som exempelvis kan vara personbundet och som principalen har svårt eller väldigt liten möjlighet att kontrollera (Eisenhardt, 1989; Herrera & Minetti, 2007). Eisenhardt (1989) föreslår att principalen kan använda sig av budgetar och informationssystem för att minimera riskerna för att problem uppstår. Enligt Carrington (2014) är revisorn ett användbart verktyg för att minska informationsasymmetrin. Då dennes roll är att granska transaktioner och finansiella rapporter, lämnas en form av försäkran att företagsinformationen är korrekt.

En extern och oberoende granskning av företags finansiella rapporter anses fylla en viktig funktion i syfte att skapa tillförlitlighet och signalera trovärdighet till intressenterna (Wallace, 2004). I situationer där verksamhetens ägande och företagsledning har separerats uppstår behovet av en tredje part som kan övervaka företagsledningen. Övervakningen sker genom granskning av finansiella informationen som företagsledningen har upprättat (Li et al., 2015). Som tidigare har beskrivits i avsnitt 2.4 om agentproblematiken som uppstår mellan två parter då asymmetrier i informationsflödet existerar, spelar revision en viktig roll. Genom revision kan informationsasymmetrin mellan kredithandläggare och företag minska vilket leder till att kredithandläggare upplever en större trygghet i sin beslutsfattning (Carrington, 2014).

I praktiken kan inte revisorn eliminera all informationsasymmetri, men genom att granska och sätta sin signatur på den finansiella informationen ger denne sin försäkran att allt är i sin ordning. Det är genom revisorns bestyrkande av företagsledningens påståenden i finansiella rapporteringen som ökar dess trovärdighet (Carrington, 2014). Wallace (2004) menade att revisorns försäkran har resulterat i att finansiella rapporter fått en ökad relevans. Utöver trovärdighet och relevans beskrev Mjølnevik (2010) att kvalitetsstämpeln i form av revisorns försäkran leder till att revisorn har en förtroendeskapande ställning åt företaget mot övriga intressenter.

3 Metod

Följande kapitel beskriver hur studien har genomförts för att kunna uppnå studiens syfte. Metodkapitlet inleder med en presentation av studiens synsätt, ansats och metodval. Studiens operationaliseringsprocess och analysmetod beskrivs därefter mer ingående. Slutligen diskuteras studiens trovärdighet samt etiska reflektioner och kapitlet avslutas i en diskussion om hur valet av metod har påverkat studien.

3.1 Vetenskapligt synsätt

Vid forskningssammanhang är det viktigt att ha förståelse hur kunskap formas hos individer, det vill säga om det sker subjektivt eller objektivt. Objektivitet handlar om neutral bedömning och avbildning av ett fenomen. Subjektivitet innebär att det kan finnas flera tolkningar som individen skapar sin sanning utifrån. Enligt Söderbom och Ulvenblad (2016) förekommer två olika synsätt, av evolutionär karaktär, inom forskningen för att samla in kunskap om verkligheten och dessa bottnar i subjektiva och objektiva sanningar. Det kan till exempel ske utifrån ett interpretativt eller funktionellt synsätt. Eftersom vi har studerat betydelsen av kvalitetstämplade bokslut vid kreditgivning till mikroföretag, har studien baserats utifrån ett interpretativt synsätt då verkligheten förklarats utifrån kredithandläggares upplevelser och tolkningar. Vi avsåg också att tolka och beskriva respondenternas utsagor vilket befäster ett interpretativt arbetssätt.

3.2 Vetenskaplig ansats

I huvudsak ser vi tre olika ansatsstrategier för att avbilda verkligheten; induktiva, deduktiva och abduktiva ansatser (Söderbom & Ulvenblad, 2016). De induktiva och deduktiva strategierna är i sin extremform strikt subjektiva eller objektiva medan abduktion är en form av växelverkan mellan induktion och deduktion. Eftersom kärnan i studien var att generera kunskap genom att förstå, tolka och beskriva kredithandläggares utsagor faller studien inom den nominalistiska (subjektiva) sidan av ontologin (ibid). Epistemologin beskriver hur kunskap blir till och vad vi kan ha kunskap om där förhållningssättet till kunskapsgenerering är att det sker via dialoger och tolkningar av verkligheten. Vår avsikt var att erhålla fördjupad förståelse och kunna se det utifrån ett större sammanhang. I detta förhållningssätt ligger fokus på subjektiv information (ibid). Studien har baserats på intervjuer av enskilda individer från fyra svenska affärsbanker och två sparbanker. Vår avsikt var därmed inte att erhålla en objektiv bild av verkligheten, utan fokus har legat på kredithandläggares syn på problemområdet och som i sin tur legat till grund för att förstå helheten. Det är i linje med Söderbom och Ulvenblad (2016) som menar att objektiv kunskap inte är möjlig att erhålla på grund av att vi påverkas av det som är intressant att studera.

Vår studie har induktiva inslag eftersom den avser att bidra till ny förståelse genom empiri och intervjuer av företrädare hos de studerade bankerna. Viss empirisk data har sedan kvantifierats och gjorts mätbar i syfte att visualisera resultaten och möjliggöra en tydligare analys av empirin. Trots att intervjufrågorna har utformats utifrån teori och befintlig forskning vilket styrker studiens induktiva inslag, är resultaten till viss del baserade utifrån deduktivt arbetssätt och studien faller därför inom ramen för abduktiv ansats.

3.3 Val av forskningsmetod

Då studiens problemformulering och syfte utgår från en beskrivande art valdes en kvalitativ metod. En sådan metod tillgodoser en närmare kontakt med intervjupersonerna och enligt Bryman och Bell (2014) är en kvalitativ metod tillämplig för att skapa förståelse för sammanhang via intervjuer. Patel och Davidson (2011) understryker att frågor som ”vad, hur, och vilken” används ofta inom kvalitativa intervjuer för att skapa en ökad förståelse inom studiens område. Vårt val ligger i linje med Bryman och Bell (2014) samt Patel och Davidson (2011) då en kvalitativ metodik skapar en mer ingående beskrivning av det som undersöks, vilket gav en bättre förståelse av det vi avsåg att tolka. Vårt metodval styrks ytterligare genom att insamlandet av empirin har skett genom att intervjua utvalda personer på respektive bank och har därför erhållit deras subjektiva bild av verkligheten och problemområdet.

För att kunna skapa förståelse om vilken betydelse kvalitetstämplade bokslut har vid kreditgivning valde vi att utforma studien enligt en metodik som tillåter en detaljerad och ingående undersökning. Enligt Merriam (1994) är fallstudier en lämplig metod vid studier som eftersträvar att studera företeelser i sociala sammanhang, till exempel att förstå sig på samspel mellan viktiga variabler. Vi ansåg att fallstudier var lämpligast eftersom metodiken möjliggjorde för en undersökning på djupet vilket också behövdes för att kunna tolka och beskriva betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditbedömning till mikroföretag. Studien anknyter även till Yin (1994) som menade att fallstudier är en bra metodik vid besvarande av intervjufrågor som innehåller hur och varför-frågor.

3.4 Litteratursökning

Med hänsyn till studiens abduktiva arbetssätt hade den teoretiska referensramen en central betydelse i att tolka respondenternas utsagor. Litteraturkällorna bestod i störst utsträckning av vetenskapliga artiklar och annan litteratur såsom böcker och tidigare kurslitteratur inom revision och kreditgivning. Vi tog även del av relevanta studiers källhänvisningar via kedjesökningar för att hitta ytterligare material inom ämnet. Informationen som vi samlade in har studerats noggrant och källkritiskt. I bilaga 1 åskådliggörs (i tabellform) vilka sökord som har använts och hur de har använts för att kartlägga befintlig forskning i området. Tabellen visar även hur många träffar som genererats vid olika sökningar samt hur många abstrakt och hela artiklar som har lästs. Avslutningsvis visas hur många artiklar som valts ut från varje sökning.

3.5 Urval av företag och deltagare

Studien är avgränsad till att undersöka fyra svenska affärsbanker samt två sparbanker som båda är delaktiga vid finansiering till mikroföretag. Vi bedömde att studiens fallföretag var lämpliga med hänsyn till studiens syfte och omfattning. Vårt val ligger i linje med Merriam (1994) som menade att en målinriktad urvalsstrategi är mest fördelaktig att använda vid fallstudier då det möjliggör att välja ut specifika företag och intervjupersoner. Genom att allokera mer tid till färre intervjuer skapades förutsättningar för att erhålla informativa och mer ingående resonemang. Syftet med att undersöka sex banker var för att möjliggöra en detaljerad analys av varje kredithandläggare från respektive bank. Ytterligare en aspekt som spelade in var att bankerna befann sig geografiskt nära till hands då tillgängligheten var viktig och därmed kunde intervjuerna anpassas efter respondenterna.

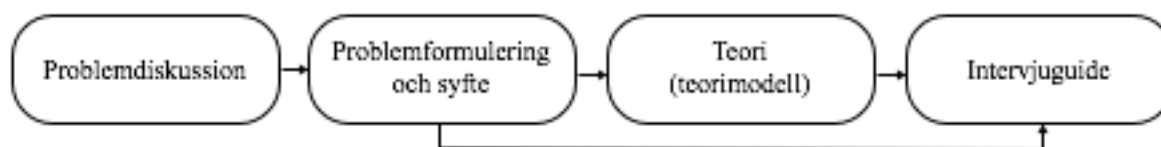
För att hantera studiens problemområde valdes nyckelpersoner ut från respektive affärs- och sparbank med befattning inom kreditgivning till mikroföretag. Intervjupersonerna hade relevant kompetens och en lång erfarenhet vilket innebar att de hade insikt och kunde förmedla sina respektive helhetsintryck. Nedan i tabell 1 redovisas respondenternas namn, vilken bank de representerar, yrkestitel och antal års erfarenhet av kreditgivning till mikroföretag.

Tabell 1. Information om respondenterna

Namn	Bank	Ort	Yrkestitel	Erfarenhet	Datum
Kristina Sjösten (K.S)	Swedbank	Halmstad	Företagsrådgivare	20 år	2017-02-28
Stanko Sekulic (S.S)	Nordea	Halmstad	Företagsrådgivare	8 år	2017-03-03
Conny Nilsson (C.N)	Falkenbergs Sparbank	Ullared	Företagsrådgivare	12 år	2017-03-07
Vlado Reljanovic (V.R)	Handelsbanken	Halmstad	Vice kontorschef (Företagsrådgivare)	2 år 9 år	2017-03-10
Daniel Ericsson (D.E)	Varbergs Sparbank	Varberg	Företagsrådgivare	8 år	2017-03-15
Henrik Højman (H.H)	SEB	Halmstad	Företagsrådgivare	9 år	2017-03-24

3.6 Operationaliseringsprocess

Operationaliseringsprocessen beskriver hur studiematerialet har samlats in samt hur det har tolkats (Söderbom & Ulvenblad, 2016). Först kontaktades samtliga intervjupersoner via telefon där syftet med studien beskrevs och de tillfrågades om intresse fanns att medverka i studien. Alla kontaktade tackade ja och fick därmed ta del av vår intervjuguide (se bilaga 2). Intervjuguiden som användes vid intervjuerna har upprättats och formats utifrån den teoretiska referensramen som i sin tur är uppbyggd kring problemdiskussion, problemformulering och syfte (se figur 3). Denna arbetsgång illustreras av pilarna i figur 3. Frågorna som ställdes till respondenterna har därför anknytning till vad tidigare forskning har klarlagt inom studieområdet. Studiens problemformulering och syfte bröts ner ytterligare och de frågor som formulerades möjliggjorde att omfattande empirisk data kunde erhållas som sedan använts för att besvara forskningsfrågan.

Figur 3. Operationaliseringsprocessen

Intervjufrågorna skickades via e-post till respondenterna i samband med inbokandet av intervjun för att säkerställa en lägre grad av spontanitet i respondenternas svar. Vi upplevde att detta var nödvändigt eftersom intervjupersonerna skulle hinna förbereda sig och öka förutsättningarna till en högre kvalitet vid intervjutillfällena. Tillvägagångssättet som har använts kan liknas vid det som Bryman och Bell (2014) beskriver som en semistrukturerad intervju. Vid intervjuerna användes en intervjuguide med övergripande frågor som direkt var kopplade till respondentens bedömning av kvalitetstämplad information samt syn på bedömningsfaktorer vid kreditgivningen. Tack vare intervjuernas dynamiska utformning gavs därmed också möjlighet för kompletterande följdfrågor som anpassades efter respondentens svar. I intervjusammanhang kan fokus i en intervju lätt förskjutas och därför har respondenterna stimulerats av så kallade ”probes”. Enligt Dahmström (2011) innebär det att respondenten uppmuntras till att utveckla och förklara resonemang mer ingående vilket också ökar möjligheten för mer informativa svar. Vår avsikt med att använda semistrukturerade intervjuer och probes var alltså att låta respondenten föra sina egna resonemang vilket medförde mer djupgående data. Jacobsen (2007) menade att intervjuer som innehåller öppna frågor och som sker ansikte mot ansikte är av fördel eftersom det underlättar observerandet av intervjupersonens engagemang och kroppsspråk. Båda författarna var närvarande på samtliga intervjuer hos respektive bank och varje intervju varade i cirka 45 minuter.

3.7 Analysmetod

De sex kvalitativa besöksintervjuer som genomförts där respondenten var beskrivande och ingående i sina svar, resulterade i ett omfattande datamaterial i form av inspelade intervjuer. Det första steget i analysarbetet var därför att transkribera varje intervju och spara dessa i enskilda dokument. För att kunna skapa förståelse för betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditgivning till mikroföretag var det också viktigt att förstå hur respondenterna såg på bedömningsfaktorerna. Vi valde att beskriva respektive banks kreditgivningsprocess i syfte att skapa en helhetsförståelse för kreditgivningen till mikroföretag. Därefter sammanställdes varje intervju var för sig i kapitel fyra där vi lyfte fram respondenternas svar på studiens kärnpunkter (kvalitetstämplad information, bedömningsfaktorer och kreditgivningsprocessen) vilket möjliggjorde en mer överskådlig bild av insamlad empiri. En strukturerad empirisk analys skapar goda förutsättningar för analysarbetet.

I syfte att underlätta analysarbetet och söka svar på forskningsfrågan och förklaringar till dessa svar skapades analysmodellen (se figur 4). Utöver djupgående analys av betydelsen av kvalitetstämplad information, kvantifierades respondenternas rangordning av kreditbedömningsfaktorerna i syfte att på ett tydligare sätt redogöra för respektive faktors betydelse vid en kreditgivning till mikroföretag. Totalt fördelades tio poäng på varje enskild respondents rangordning där fyra poäng avsattes till den faktorn med högst prioriterad betydelse, tre poäng till den faktorn med näst högst betydelse och så vidare. De empiriska resultat som framkom i studien har sedan analyserats med hjälp av vald teori i den teoretiska referensramen. På detta vis skapades förklaringar och förståelse för respondenternas svar. I de fall där vi upplevde svårigheter att tolka och förklara respondenternas utsagor inhämtades mer information och teori i området. Resultatet av den teoretiska analysen ställdes sedan mot

tidigare forskning. Genom denna jämförelse kunde vi befästa vissa antaganden från tidigare forskning men vår studie kunde även bidra med ytterligare kunskap inom området.

3.8 Metodkritik

Validitet och reliabilitet är begrepp som ofta används för att diskutera trovärdigheten i en forskningsstudie. Vanligtvis används dessa begrepp i kvantitativa studier där validiteten handlar om att verkligen mäta det som avses mätas. Reliabilitet innebär hur tillförlitlig mätningen är och upprepningsbarheten oavsett yttre faktorer såsom mätinstrument och vem som genomför studien (Söderbom & Ulvenblad, 2016). Begreppsparet ligger dock inte nödvändigtvis i linje med kvalitativ forskning och kan därför behöva värderas på ett delvis annorlunda sätt jämfört med kvantitativa studier.

Mot bakgrund av det tankesätt som ligger bakom kvalitativa ansatser menar Alvehus (2013) att det är ganska meningslöst att diskutera en verklighet som är oberoende av försöken att beskriva den. Eftersom vi haft ett interpretativt arbetssätt med utgångspunkt i den nominalistiska sidan av ontologin ansåg vi att validitet och reliabilitet inte var det lämpligaste begreppsparet att diskutera studiens trovärdighet utifrån. Vi har dessutom aktivt valt att inte presentera hela transkriberingar utan en sammanställning av respondenternas utsagor, det vill säga sådan information av respondenternas subjektiva verklighet som anses nödvändig för att besvara forskningsfrågan. Därför har vi istället valt att använda oss av Lincoln och Guba (1985) samt Guba och Lincoln (1994) trovärdighetsbegrepp och äkthetsbegrepp, vilka ansågs lämpligare för vår studie. Dessa två begrepp utgörs av olika kriterier och endast de kriterier som ansågs lämpliga för studien har valts. Trovärdighetsbegreppet utgörs av; överförbarhet, tillförlitlighet och pålitlighet samt äkthetsbegreppet utgörs endast av rättvis bild.

Eftersom studien fokuserar på att inhämta och beskriva djupgående information från färre respondenter, snarare än bred ”ytlig” information från fler respondenter, begränsas studiens *överförbarhet* till andra kontexter. Det bör också tilläggas att forskningsfrågan besvaras utifrån fysiska bankers uppfattning av kvalitetstämplad information. För nätbaserade banker och kreditinstitut där kundkontakt och kreditbedömning inte hanteras på likartat sätt som hos fysiska banker bör studiens resultat överföras med försiktighet. Däremot anses studiens överförbarhet vara relativt hög till liknande geografiska områden i Sverige då fristående sparbanker och samtliga storbanker finns representerade i studien.

Resultatet av studien bygger på respondenternas verklighetsuppfattning och en tolkningsprocess från vår sida. Då varje bank har representerats av en respondent och dennes subjektiva bedömning kan det föreligga vissa risker att kredithandläggarens påståenden inte alltid behöver vara representativa för bankens kreditpolicy och strategi. Dock har samtliga respondenter i efterhand givits möjlighet att ta del av det transkriberade material som respektive respondent genererat. På det viset har de haft möjlighet att opponera sig mot detaljer i sin utsago som kan ha missuppfattats eller misstolkats. Vi har båda varit närvarande vid samtliga intervjutillfällen och deltagit aktivt i dialogen med respondenterna vilket möjliggjorde att vi i efterhand kunde bekräfta varandras uppfattningar. *Tillförlitligheten* för det transkriberade materialet som legat till grund för resultatet och analysen bör därför anses vara fullt acceptabel.

Pålitligheten i studien kunde styrkas genom att intervjupersonerna från respektive bank hade relevant kompetens och lång erfarenhet av kredithantering till mikroföretag. Respondenternas erfarenhet av yrket har redogjorts för i tabell 1 vilket ger läsaren möjlighet att bedöma respondenternas meriter. Studiens pålitlighet styrks ytterligare genom att vi har redogjort för

samtliga delar i forskningsprocessen. Det gäller allt från hur litteratur har samlats in, beskrivningar av relevanta yrkesgrupper och deras arbetssätt till hur analysmodellen vuxit fram. Lincoln och Guba (1985) beskriver också vikten av att författarna inte låter sina egna åsikter påverka studiens resultat. Detta minimerades genom ett neutralt förhållningssätt vid intervjuerna i syfte att inte vinkla frågorna och därmed erhålla ett vinklat svar från respondenten.

För att studien ska ge en *rättvis bild* av verkligheten och uppfylla äkthetskriteriet har vi varit noga med att lyfta fram samtliga respondenters uppfattningar av kvalitetstämplad information vid kreditbedömning till mikroföretag. Vi ansåg även att samtliga av studiens respondenter har tillräcklig erfarenhet för att besvara intervjufrågorna.

3.9 Etiska överväganden

För att skydda respondenternas integritet och öka studiens trovärdighet i ett forskarperspektiv har hänsyn tagits till etiska överväganden under processens gång. Studien har beaktat de fyra grundläggande kriterierna i individsskyddskravet. Dessa krav kallas informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, u.å).

Informationskravet

Vid den initiala kontakten med respektive bank klargjordes syftet med studien och vad som krävdes av respondenterna i form av tidsåtgång. Inför varje intervju tydliggjordes att insamlade uppgifter inte kommer att användas till något annat syfte än uppsatsen. Respondenterna gavs också möjligheten att medverka anonymt om det var ett krav för att delta i studien. Ingen av respondenterna hade önskemål om anonymitet.

Samtyckeskravet

Vid respektive intervjutillfälle tillfrågades respondenterna om samtycke till att spela in intervjuerna i syfte att ingen viktig information skulle gå förlorad genom ofullständiga anteckningar eller glömska. Vi klargjorde också att inspelningarna endast skulle hanteras av oss som författare till uppsatsen och ingen utanför undersökningen skulle ges rättighet till att använda materialet. Samtliga respondenter gav samtycke till detta. Samtidigt förklarade vi att medverkan är frivillig och att de har rätt att avbryta sin medverkan om så önskades utan att det skulle medföra negativa följder för individens/bankens åsikter i studien.

Konfidentialitetskravet

Vid ett intervjutillfälle uppvisades ett kredit-PM från en verklig kund i syfte att öka vår förståelse. Eftersom vi har omfattats av vissa känsliga uppgifter om enskilda juridiska personer ingicks en muntlig överenskommelse med kredithandläggaren att informationen skall hanteras varsamt. Över lag har material från intervjutillfällena antecknats, lagrats och hanterats på ett sådant sätt att enskilda individer utöver respondenterna ej kan identifieras av utomstående.

Som beskrevs i metodkritiken att samtliga respondenter erbjöds möjlighet att ta del av sin utsago i transkriberad form ses också som ett etiskt övervägande av oss. Det ger respondenterna vetskap om att "rätt" information används i studien. Dessutom har respondenterna tillhandahållits information om var studien kommer att publiceras. Samtliga kredithandläggare har erbjudits att få en färdig version av uppsatsen.

Nyttjandekravet

Studiens transkriberade material kommer initialt inte att användas för annat ändamål än till denna studie. För att utomstående skall få ta del av insamlade informationen krävs ett godkännande av oss samt från respondenterna. För att försäkra att informationen inte kommer att användas på ett sådant sätt som är negativ för oss eller respondenterna krävs ett tydligt syfte för ändamålet.

3.10 Metoddiskussion

Efter studiens genomförande kan vi konstatera att kvalitativa intervjuer var rätt metod för att uppnå studiens syfte; att beskriva och skapa förståelse för vilken roll kvalitetsstämpeln har vid kreditgivning till mikroföretag. Genom vårt metodval tilläts respondenterna att uttrycka sig fritt både runt det aktuella ämnet samt i de följdfrågor som ställdes i anslutning till resonemangen. Hade en kvantitativ metod med frågeenkäter använts, skulle inte svaren bli lika utförliga och informativa. En kvantitativ metod hade även begränsat möjligheten till att ställa följdfrågor vilket vi stundtals upplevde vara nödvändigt. Att respondenterna har kunnat uttrycka sig fritt har även till viss del orsakat mindre problem. Vi upplevde en tendens hos vissa respondenter att fokusera på revisorns roll och påverkan även i diskussioner om redovisningskonsultens roll eller vid avsaknad av kvalitetstämplad information. Orsaken till problemet var ovanan hos oss som intervjuledare eftersom det till en början var svårt att veta hur frågorna skulle formuleras och att bygga upp ett lager av följdfrågor och probes. Det fanns en viss oro för att vi som intervjuledare på ett eller annat sätt skulle påverka respondenternas svar genom att ställa frågan på ett felaktigt sätt. Framförallt var detta kopplat till om respondenten skulle uppfatta det som att det fanns ett rätt och ett felaktigt svar på de frågor som ställdes. En viktig del i att försöka eliminera risken var att explicit uttrycka att det inte fanns någon dold agenda i undersökningen och inte heller något rätt eller felaktigt svar. Detta gjordes både vid inbokningen av intervjuer samt vid mötet. Under processens gång avtog problemen runt intervjuerna, vilket troligtvis berodde på en succesivt ökande kunskap och erfarenhet om själva intervjuförfarandet. Vi upplever däremot inte att något av problemen som beskrivits ovan har påverkat omfattningen och innehållet i empirin negativt.

Genom att inkludera både affärsbanker och lokalt fristående sparbanker gav undersökningen en bred bild av svenska bankers syn på kvalitetstämplad information. Den geografiska avgränsningen som användes i studien för urval av banker bedöms som positiv vid genomförandet av undersökningen. Genom att applicera samma geografiska kontext på samtliga respondenter kunde de empiriska resultaten jämföras på ett enklare sätt. I de fall där skillnader funnits i respondenternas utsagor kunde vi med en geografisk avgränsning utesluta att det var en faktor till olika uppfattningar. Sammanfattningsvis upplevde vi således positiva som negativa effekter av sådan urvalsstrategi.

4 Empiri

I följande kapitel har det insamlade materialet från intervjuerna sammanställts. Kapitlet är uppbyggt utifrån studiens kärnfrågor och åskådliggör kredithandläggarnas åsikter kring kreditgivningsprocessen, bedömningsfaktorer och kvalitetstämplade bokslut vid kreditgivning till mikroföretag.

4.1 Swedbank, Kristina Sjösten (K.S)

Kreditgivningsprocessen

Kredithandläggarens initiala kundkontakt sker huvudsakligen på bankkontoret. Det är under den första kundkontakten K.S skapar sig en bild av vem företagaren är. Hon kräver i regel att företagaren kan redogöra för sin affärsplan, resultat- och likviditetsbudgetar samt beskrivning av sina egna erfarenheter inom affärsmissiga sammanhang. Visar det sig att affärsplanen och budgeten är undermåliga, hänvisas kunden till Nyföretagarcentrum eller ALMI för att hon skall undersöka ärendet vidare. Innan hon ens tittar på siffermaterialet gör hon bedömning av affärsplanen och personens erfarenheter. Ser detta bra ut och hon känner att det är hållbart över tid, ökar företagets möjligheter att erhålla finansiering hos Swedbank. Om kredithandläggaren bedömer att kunden har det som krävs genomförs alltid en UC på vederbörande och det får inte föreligga några betalningsanmärkningar. Därefter tittar hon på kundens privata ekonomi och på så vis skapas ett helhetsintryck vilket sedan mynnar ut i ett kredit-PM och kunden erhålls ett kreditbetyg. Banken brukar kräva att företagaren skall använda banken som ”husbank”, det vill säga att både företagets och det privatekonomiska engagemanget samlas i banken. Baserat på den insamlade informationen fattas slutligen ett kreditbeslut.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Personen* bakom företaget bedöms enligt K.S vara viktigast i ett mikroföretag vid kreditsammanhang, oavsett om det bedrivs som aktiebolag eller enskild firma. K.S beskriver att det är en subjektiv bedömning utifrån den information som personen presenterar och de frågor som hon ställer, samt genom bekräftelse av eventuella referenser som kunden har lämnat. Vidare beskriver K.S att genom en UC på personen erhålls ekonomisk och historisk information vilket avslöjar om det finns en skötsel i privatekonomin samt om företagaren har varit verksam i andra bolag.

2. *Affärsidén och marknaden* bör vara tillräckligt unik samtidigt som den är realiserbar och hållbar över tid. K.S uttrycker att de första 20-30 sekunderna när kunden beskriver sin affärsplan är viktigast eftersom hon redan där gör sin första bedömning. Utöver affärsidén bör en väl utarbetad affärsplan även innehålla vilka de potentiella kunderna är och faktorer som är avgörande för att just den kunden skall lyckas.

3. *Siffermaterialet* för nystartade mikroföretag beskrivs inte vara särskilt omfattande utan utgörs mestadels av kassaflödesanalyser samt framåtriktade likviditets- och resultatbudgetar. K.S upplever inga större krav från dessa kunder, utan det viktigaste är att de kan uppvisa enkla siffror som de själva förstår. Siffermaterialet är således inte bara användbart för banken utan kan även vara bra för kunden att upprätta och reflektera över, menar K.S.

4. *Säkerhetsbilden* för mikroföretag som exempelvis drivs som enskild firma brukar oftast vara låg, eftersom företaget sällan har några direkta säkerheter. Därför binds företagaren ofta av ett personligt borgensåtagande. K.S uppger även att företagsinteckningar brukar tas ut eftersom det kan byggas upp ett värde i bolaget över tid. Vid en eventuell konkurs tar banken först ut företagsinteckningen och sedan om det behövs går de på personen. På så vis menar K.S att en dubbel säkerhet (företagsinteckning och personlig borgen) även är positivt för kunden. För aktiebolag gäller också personlig borgen och företagsinteckning.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

K.S beskriver att revisorns granskande roll och undertecknande av revisionsberättelsen utgör en tydlig kvalitetsstämpel. Hon uppger att revisorns granskning är önskvärd men inget krav vid finansiering till mikroföretag. Däremot kan mikroföretag som underskriver gränsvärdena för revisionsplikt bli tvingade till att uppvisa ett granskat bokslut om hon upplever osäkerhet i redovisningen, exempelvis vid avskrivningar och periodiseringar. Hon uppger att kvalitetstämplade bokslut från revisorn saknar påverkan på kostnaden för lånet, istället är det säkerhetsbilden och de finansiella riskerna som har större inverkan. Vidare menar hon att revisorn inte påverkar beviljandet av krediten utan det är efter en helhets- och trovärdighetsbedömning av personen och affärsplanen som har avgörande betydelse.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

Redovisningskonsultens kvalitetsstämpel för den finansiella informationen beskrivs enligt K.S av två subjektiva uppfattningar. Det ena är när K.S känner igen vederbörande redovisningskonsult. När kunden visar upp siffermaterialet som är upprättat av en för K.S känd redovisningskonsult finner hon att sådan information är jämförbar med en revisors granskning. När det istället handlar om en redovisningskonsult som K.S inte känner igen händer det att hon diskuterar med sina kollegor om dessa eventuellt vet vem konsulten är. Visar det sig då att varken K.S eller någon av hennes kollegor har förtroende för den redovisningskonsulten, har sådan kvalitetsstämpel ett ringa värde. Värt att notera är att K.S inte tar hänsyn till vilken byrå som konsulten representerar utan det är utifrån konsulten som individ hon för resonemanget.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Vid avsaknad av ett kvalitetstämpelat bokslut brukar K.S undersöka kundens egna upprättade bokslut om det är ett aktiebolag alternativt deklARATION vid en enskild firma. K.S är medveten om att det kan finnas fel i dessa siffror, exempelvis att avskrivningar och periodiseringar inte är gjorda. Hon beskriver att dessa underlag bör analyseras med en nypa salt och i det läget kommer magkänslan in i bilden samtidigt som K.S understryker att som rådgivare måste man också kunna lita på människor. Vidare uttrycker K.S att personen och dess privatekonomi samt affärsplanen är helt avgörande för att bevilja en kredit till mikroföretag. Slutligen menar hon att kvalitetstämplade underlag är att föredra, men att det inte är något krav varken från K.S eller bankens sida vid beviljande av krediter till mikroföretag.

4.2 Nordea, Stanko Sekulic (S.S)

Kreditgivningsprocessen

Kredithandläggarens första uppgift vid en kreditgivningsprocess är att samla in information om kunden och företaget, vilket sker via ett initialt kundmöte på banken. S.S beskriver ett intervjuförfarande där syftet är att klarlägga vad, varför och vilket kreditbehov företaget har men även inhämta information om tidigare årsbokslut, aktuella delårsrapporter, likviditets- och resultatbudget. S.S tar UC på samtliga kunder, nya som befintliga. För helt nya kunder kan flera möten behövas för att kunna kartlägga kunden och om osäkerheter uppstår kan han först hänvisa dem till ALMI eller Nyföretagarcentrum, vilka hjälper till med att upprätta bland annat affärsplan och budget. Processen syftar till att säkerställa kundens framtida kassaflöden och därmed återbetalningsförmågan. Vid beredning av informationen utformas ett kredit-PM varpå ett beslut kan tas. Kreditbedömning till större mikroföretag med större kreditbehov sker detta gemensamt med kreditanalytiker och när engagemanget överstiger 2 250 000 kr blir kunden rejtingpliktig. Rejtingsystemet bygger på att insamlade underlag med fokus på senaste reviderade bokslutet matas in i en modell och behandlas av en kreditanalytiker. Denna beredning- och bedömningsprocess mynnar ut i ett mer omfattande kredit-PM innan kreditbeslutet tas.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Personen* bedöms enligt S.S vara den enskilt viktigaste faktorn vid kreditbedömning till mikroföretag. Företagarens track-record och hur denne har lyckats i tidigare affärssammanhang har en avgörande betydelse. Även den privatekonomiska ställningen beskrivs som betydelsefull, inte minst om företaget skulle stöta på motgångar vid exempelvis en konjunkturedgång. Det utgör således en trygghet om det finns en privatekonomisk styrka att skjuta in kapital vid behov.
2. *Siffermaterialet* ger S.S tillgång till mikroföretagets finansiella information och är nödvändig för att kunna bedöma den framtida återbetalningsförmågan. Till viss del används historiska bokslut, men om kunden önskar en investeringskredit krävs framåtriktade resultat- och likviditetsbudgetar samt flödesanalyser. För mikroföretag och vid mindre krediter diskuteras dessa underlag fram tillsammans med kunden och mindre krav ställs på formalia. När det istället handlar om större investeringar ställer S.S krav på väl genomarbetade budgetar och flödesanalyser samt tydliga motiveringar till genomförande av investeringen.
3. *Säkerhetsbilden* är närvarande i alla typer av kreditbedömningar. S.S beskriver att pantbrev, företagsinteckningar och borgensåtagande används olika och kan även kombineras beroende på omfattning av engagemanget och vilken typ av kredit som avses. Vid investeringar tas även hänsyn till vilken typ av investering det rör sig om, exempelvis fastigheter, maskiner etc. Säkerhetsbilden beskrevs enligt S.S med andra ord som situationsanpassad.
4. *Affärsidé och marknad* beskrevs som svårast att bedöma. S.S menade att det är svårt att hålla sig helt uppdaterad på samtliga marknader. Även nya och innovativa affärsidéer från hungriga entreprenörer är svårbedömda. Dessa individer har ofta en bristande kunskap om balans- och resultaträkningar vilket gör att risken kan bli för stor för banken. S.S uppmanar därför dessa personer att kontakta Nyföretagarcentrum eller ALMI för stöttning i att utveckla en hållbar affärsplan och ytterligare ekonomisk rådgivning.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

Den kvalitetsstämpel som reviderade bokslut innebär skapar en trygghet för S.S vid en kreditbedömning och något som banken strävar att tillhandahålla vid varje bedömning. Han menar att mikroföretag som inte omfattas av revisionsplikten ofta ser en möjlighet till kostnadsbesparingar med att inte anlita en revisor. I kreditbedömningar vid investeringskrediter och företaget uppvisar sina budgetar och flödesanalyser att de avser att växa, uppmanar han kunden i ett tidigt skede att anlita en revisor. S.S förklaring ligger i att kostnaden ändå på sikt lär uppstå i samband med att företaget ikläder sig revisionskyldighet och revisorn retroaktivt måste granska tidigare års finansiella rapporter. Detta också för att skapa trygghet för banken. Han beskriver vidare att Nordea inte kräver kvalitetstämplad information från kunden men revisorns kvalitetsstämpel minskar risken och tar bort misstänksamheten. Kvalitetstämplad information från revisorn har inte heller någon påverkan på låneräntan utan det är främst säkerhetsbilden som påverkar kostnaden för krediten. När det gäller beviljandet av lånet kan kvalitetsstämpeln få betydelse men samtidigt beskriver han att om han litar på kunden och det denne har presenteras, kan krediten beviljas utan revisorns granskning och underskrift.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

En redovisningskonsults upprättande av ett bokslut kan enligt S.S absolut ses som en kvalitetsstämpel förutsatt att konsulten kommer från en för S.S välkänd redovisningsbyrå. Konsulten kan med fördel komma från en mindre byrå förutsatt att den har ett gott rykte. I den bästa av världar där han har möjlighet att välja kvalitetstämplad information från en revisor eller från en redovisningskonsult faller valet med enkelhet på revisorn. S.S betonar vikten av att kunna säkerställa kundens återbetalningsförmåga på ett säkert sätt och där fyller kvalitetstämplad information betydelsen att den minskar osäkerheten men bedömningen måste göras på framtidsorienterad information.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Mikroföretag som vid en kreditansökan inte kan uppvisa ett kvalitetstämpelat siffermaterial bemöts inte på ett annorlunda vis, menar S.S. Vanligtvis har inte mikroföretagen en revisor och vid den initiala kundkontakten handlar det därför om att föra en diskussion utifrån uppvisad resultat- och likviditetsbudget samt kassaflödesanalyser. Ofta är informationen inte särskilt ingående och detaljerade men S.S försöker skapa sig en helhetsbild om kunden och presenterat material. Uppfattar han att projektet är hållbart och känner sig trygg inombords, kan kreditbeslut tas utan problem genom icke kvalitetstämplad information.

4.3 Falkenbergs Sparbank, Conny Nilsson (C.N)

Kreditgivningsprocessen

Den initiala kundkontakten sker i huvudsak på bankkontoret, men i vissa fall när det rör sig om mindre krediter och kunden är välkänd av banken sedan tidigare kan kontakten ske via telefon. Vid mötet försöker C.N styra samtalet utifrån sin på förhand upprättade agenda. Inledningsvis diskuteras kundens verksamhet och är det en ny kund diskuteras även personens meriter. Vidare undersöker C.N vilket kreditbehov som föreligger. Därefter diskuteras kundens siffermaterial, det vill säga likviditets- och resultatbudget samt flödesanalyser. Efter att ha inhämtat nödvändig information genomförs sedan en UC på kunden och till sist

sammanställs all information i ett kredit-PM och kunden erhåller ett kreditbetyg. Omfattningen av dessa kan variera beroende på kreditens storlek. Beslutet som baseras på kredit-PM:et fattas av C.N tillsammans med ytterligare en företagsrådgivare då inga egna beslut får tas på Falkenberg sparbank. Vid bedömning av helt nya kunder eller nystartade mikroföretag och då ingen kredithistorik föreligger, handlar det om att göra en helhetsbedömning utifrån den presenterade informationen av företagaren vid det initiala kundmötet.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Personen* har enligt C.N en otroligt viktig betydelse vid kreditbedömning till mikroföretag. C.N menar att rätt person fast med en sämre affärsidé kan prestera bättre i affärssammanhang än fel person med en bra affärsidé. Personens historik både som företagare och som privatperson är viktiga aspekter vid kreditbedömning till mikroföretag.

2. *Siffermaterialet* beskrivs som viktigt, främst likviditets- och resultatbudget samt kassaflödesanalyser. Vetskapen om historiska resultat- och balansräkningar är synnerligen viktigt vid bedömning av budgetar och framtida flödesanalyser. C.N menar att det är framåtriktad information som är avgörande för mikroföretagen. Vid nystartade mikroföretag utgörs siffermaterialet endast av framåtriktad information varpå en mer ingående diskussion förs med kunden utifrån dessa underlag.

3. *Affärsidé och marknad* bedöms från kund till kund. C.N beskriver att en affärsplan inte nödvändigtvis behöver vara svårbedömd men viktigt för företagaren är att denna har gjort en genomarbetad och detaljerad affärsplan. Upplever C.N brister i affärsplanen eller att den är undermåligt genomtänkt hänvisas företagaren till Nyföretagarcentrum i syfte att skapa medvetenhet och belysa bristerna i affärsplanen.

4. *Säkerhetsbilden* är alltid närvarande och viktig vid kreditgivning till mikroföretag och en avvägning görs alltid utifrån typ av kredit och företagets historik. Även om säkerhetsbilden ser god ut måste de övriga bedömningsfaktorerna vara uppfyllda innan en diskussion förs angående vilken typ av säkerhet som skall bindas till krediten. Ett personligt borgensåtagande är den vanligast förekommande säkerheten hos mikroföretag i alla bolagsformer.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

Revisorns kvalitetsstämpel på bokslut skapar trygghet. C.N beskriver att det alltid är önskvärt att en extern part har varit involverad i ett företags redovisning och i de underlag som skall ligga till grund för kreditbedömning eftersom det kan variera väldigt i kvalitet. En granskning av en revisor är en tydlig kvalitetsstämpel men inget som C.N kräver av en icke revisionspliktig kund för att han skall hantera en kreditansökan. Vid bedömningen av en investeringskredit som står och väger mellan avslag och beviljande kan ett uttalande från revisorn fälla avgörande för beviljande av krediten. Kostnaden för krediten baseras inte av ett kvalitetstämpelat bokslut eller uttalande från revisorn utan den grundar sig på en helhetsbild och av förhandlingen med kunden.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

Det finns alltid ett osäkerhetsmoment om ett bokslut inte är granskat och vid större investeringar vill C.N gärna ha ett reviderat bokslut. Revisorns granskning väger tyngre än konsultens upprättande av bokslutet. Då merparten av C.N:s kunder inte har revisor kan konsulten skapa viss trygghet förutsatt att han eller banken har förtroende för den individen. En redovisningskonsult som C.N har förtroende för kan även ha betydelse på beviljandet av ett lån vid en investeringskredit likt revisorn. C.N jämför en bra relation med redovisningskonsulten med en kund som har bra historik i banken.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

C.N blir mer kritisk till bokslutet om det inte är granskat på något sätt. Vanligtvis när det gäller mikroföretag är att redovisningen inte har en kvalitetsstämpling och då hamnar fokus på bedömning av affärsplanen samt resultat- och likviditetsbudget. Befintliga kunder har ofta en historik i banken som kan användas vid bedömningen av kreditansökan men för nya kunder hamnar fokus mer på budget där C.N kan hänvisa kunden till Nyföretagarcentrum om dessa är bristfälliga. C.N använder sig även av kundens privata historik i banken om sådan finns. Magkänslan är också viktig då mycket handlar tillit till de siffror som presenteras av kunden. C.N genomför alltid en uppföljning av dessa kunder och genom detta arbete skapar sig en bild av hur väl utfallet av stämmer överens med initiala bedömningsunderlaget. På det sättet alstras förtroende för kundens redovisning och det underlag som denne presenterat.

4.4 Handelsbanken, Vlado Reljanovic (V.R)

Kreditgivningsprocessen

Det initiala arbetet i kreditgivningsprocessen är att samla in och sammanställa data och information om personen och företaget vilket främst sker på banken. Kreditgivningsprocessen syftar till att kunna bedöma återbetalningsförmågan. För nystartade mikroföretag med avsaknad av historiska siffror och track-record menar han att det blir svårare att erhålla krediter. Befintliga företag når därför en större framgång i en kreditansökan hos Handelsbanken. Resultat- och likviditetsbudgeten samt kassaflödesanalysen är viktiga verktyg för att kunna bedöma återbetalningsförmågan eftersom dessa underlag är framåtriktade, men det är också viktigt att förstå vad som driver posterna och siffrorna i dessa underlag. Genom ingående diskussioner med kunden skapas en bild av både personen bakom och företaget. Därefter görs en UC på personen där det inte får föreligga betalningsanmärkningar. När informationsinsamlingen anses tillfredsställd beskrev V.R att underlaget sammanställs i ett kredit-PM och det är där som bedömningen av kundens motståndskraft mot eventuella finansiella motgångar görs samt bedömning av återbetalningsförmågan. Sista steget är att ett kreditbeslut fattas efter genomförda berednings- och bedömningsarbetet.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Siffermaterialet* beskrivs vara i särklass den viktigaste faktorn där kassaflödesanalyser, årsredovisningar samt resultat- och likviditetsbudget utgör de beslutsunderlag. Budgetar kan vara riskabla att lita på, men det ger en fingervisning om vad kunden tror om företaget och i vilken riktning de strävar. V.R beskriver att siffermaterialet behövs för att ens kunna gå vidare i en bedömningsprocess men betonar vikten av förståelsen bakom siffrorna. Med det menar

V.R att sämre presterande företag ofta förskönar verkligheten genom att redovisa ett bättre resultat. Det handlar därför om att utföra grundlig analys av siffrorna och ingående diskussioner med kunden för att skapa den förståelsen.

2. *Säkerhetsbilden* utgör en viktig betydelse vid en kreditbedömningsprocess oavsett vilken bransch företaget är verksamt i eller vilken typ av kredit som kunden ansöker om. Företagsinteckningar, pantbrev eller borgensåtagande används olika beroende på typ av bransch eller kredit men också företagets storlek är avgörande. Ett borgensåtagande inkluderas alltid vid krediter till mikroföretagen. Pantbrev och företagsinteckningar är mer närvarande vid investeringskrediter. Även genom samarbete med ALMI kan risker reduceras vid utlåning till mikroföretag.

3. *Affärsidé och marknad* kopplar V.R till *personen*. Han menar att det finns duktiga företagare i alla branscher men det krävs en skicklig företagare för att kunna realisera en unik affärsidé eller konkurrera på en viss marknad. Personen bör besitta erfarenhet som företagare och bör uppvisa ett bra track-record. En sådan person lyckas generellt sett oftare realisera unika affärsidéer eller att slå sig in på nya marknader. Vidare beskriver V.R att en persons track-record har betydelse vid kreditbedömningen eftersom det tar både mycket tid och kapital att bygga upp ett företag. Är företagaren driven och lyckats tidigare menar V.R att goda förutsättningar finns att lyckas även med andra projekt. Därför kan personen påverka V.R:s bedömning av företaget samt affärsidé och marknad i positiv riktning.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

V.R hyser stor tillit till revisorers yrkesetik och moral vilket gör en revisors granskning av ett bokslut till en kvalitetsstämpel som skapar trygghet att företagets finansiella rapportering är korrekt. Vetskapen att en granskning är genomförd minskar risken och eliminerar ett orosmoment i redovisningen. V.R understryker att mikroföretag med ojämn resultatutveckling bör granskas kontinuerligt där revisorn kan utgöra ett bollplank. Handelsbanken beskrivs ha revisionskrav som huvudregel på samtliga kunder vid en kreditansökan, även icke revisionspliktiga mikroföretag. Han beskriver att i undantagsfall kan mindre rörelsekrediter beviljas om företagaren är välkänd, har god privatekonomi och har lyckats prestera i tidigare affärssammanhang. För icke revisionspliktiga mikroföretag som låter sin finansiella rapportering bli granskad av en revisor symboliserar trovärdighet och seriositet. V.R menar att företag som har visioner och tror på sitt företag anlitar revisor just av den anledningen att det signalerar legitimitet till sina intressenter. Revisorns kvalitetsstämpel har däremot ingen påverkan på kostnaden för krediten utan där är det helheten av kreditbedömningen och säkerheterna som är avgörande.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

För V.R har redovisningskonsultens upprättande av ett företags bokslut ett anspråkslöst värde och ser inte kvalitetsstämpeln som betydelsefull vid en kreditgivning. Anledningen menar han beror på att redovisningskonsulter inte jobbar utefter likvärdig yrkesetik på samma sätt som revisorerna. Enligt honom kan det vara svårt att veta vilket incitament konsulten har för att hantera företagets redovisning. En i efterhand genomförd granskning är för V.R en kvalitetsstämpel och inte upprättandet av bokslutet. För att han skall känna ett förtroende för redovisningskonsulten behöver vederbörande vara auktoriserad och för honom välkänd. En välkänd auktoriserad redovisningskonsults kvalitetsstämpel kan ändå inte jämföras med revisorns kvalitetsstämpel menar V.R.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Utgångspunkten är revisionskrav för samtliga mikroföretag. V.R beskriver att det är svårt för en kund som inte har granskat siffermaterial att erhålla en kredit hos Handelsbanken. För att överväga att bevilja en kredit till en kund utan kvalitetstämplat siffermaterial är när kunden samlar hela sitt engagemang hos banken, god privatekonomi och att V.R känner kunden väl samt att det rör sig om mindre belopp. V.R tar i ett sådant fall ut en personlig borgen som säkerhet.

4.5 Varbergs Sparbank, Daniel Ericsson (D.E)

Kreditgivningsprocessen

Det initiala kundmötet sker i fysisk form på bankkontoret i Varberg där företagaren redogör för sin verksamhet, affärsplan och sitt sifferunderlag. Vid bristfälliga sifferunderlag hänvisar D.E kunden till Nyföretagarcentrum för att denne skall få hjälp att upprätta exempelvis resultat- och likviditetsbudget. D.E inleder sedan en analysprocess av materialet där han även kan inhämta ytterligare information om företaget via nätet. Befintliga kunder har en historik och kunskap finns om dessa redan hos honom eller hos banken. En UC utförs på samtliga kunder där inga betalningsanmärkningar bör föreligga. Arbetet mynnar ut i ett kredit-PM där varje kund erhåller ett kreditbetyg och beslut fattas sedan utifrån sammanställt kredit-PM. D.E har befogenhet att fatta beslut om befintliga kunder tillsammans med en annan företagsrådgivare men för nya kunder krävs gemensamt beslut tillsammans med kredit- och företagschefen.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Personen* är av högsta vikt för D.E och Varbergs Sparbank. En hög nivå av tilltro till personen bakom företaget utgör ett fundament i kreditprocessen. Personen bör därför kunna uppvisa goda kunskaper inom verksamhetsområdet men också framföra trovärdiga argument till sin affärsplan och presenterat siffermaterial. Han beskriver också att personens historik och erfarenheter är viktiga parametrar och att dessa bör kunna bekräftas för att skapa betydelse för D.E i bedömningen.
2. *Siffermaterialet* som kunden presenterar bör vara väl genomarbetat och framåtriktad samt tydligt visa vilket kapitalbehov som föreligger. D.E beskriver att likviditet- och resultatbudget samt flödesanalyser för kommande åren är den mest relevanta informationen för honom vid kreditbedömning.
3. *Säkerhetsbilden* är något som måste finnas för att Varbergs Sparbank skall kunna erbjuda en finansiering till mikroföretag. D.E uppskattar att vid 95 procent av alla krediter används både företagsinteckningar och ägarborgen. Även fastigheter om det finns närvarande antingen i företaget eller hos personen bakom företaget används som säkerheter men även extern borgen kan förekomma i vissa fall.
4. *Affärsidé och marknad* bedöms inneha en sekundär betydelse i jämförelse mot övriga kreditbedömningsfaktorer. D.E beskriver att det är sällan han gör ett avslag på en kreditansökan utifrån kundens affärsidé eller potentiella marknad. Personen beskrivs som avgörande för att kunna realisera en affärsidé även om den inte är förstklassig. Finns det en

bra säkerhetsbild är han villig att ge kunden en chans att visa att denne kan lyckas på marknaden.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

När en kund har varit i kontakt med en revisionsbyrå skapas det, enligt D.E mer pondus och tyngd i siffermaterialet. D.E ställer dock inga krav eller uppmaningar till sina nya eller befintliga kunder att ta kontakt med en revisor för att finansiering skall kunna erhållas. Däremot om det står och väger i en kreditbedömningsprocess gällande investeringskredit kan det väga över om kunden har en revisor. D.E förtydligar att det måste vara en för honom eller banken känd revisor annars har denne mindre betydelse. En kvalitetsstämpel från revisorn har viss betydelse på beviljandet av lån men D.E uppger inte att denne har någon påverkan på kostnaden eller nivån på krediten utan där är det säkerhetsbilden och personen som är med avgörande.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

D.E beskriver redovisningskonsultens kvalitetsstämpel mindre betydelsefull på grund av att ansvarsfrågan inte är den samma som för revisorn och därför har denne mindre tyngd för D.E. Mot bakgrund i ansvarsfrågan gäller även den uppfattningen för de redovisningskonsulter som är auktoriserade. Däremot upplever han att hela processen är kvalitetstämplad om konsulten har upprättat bokslutet och har granskats av revisorn.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Kvalitetstämplad information har mindre betydelse för D.E eftersom han sätter personen bakom företaget som viktigast för att säkerställa återbetalningsförmågan. Har han stor tilltro för personen som skall bedriva företagets dagliga verksamhet spelar kvalitetsstämpeln ingen roll. D.E beskriver att mikroföretagen oftast inte har revisor och därmed kvalitetstämplat siffermaterial och därför arbetar han efter strategin som bygger på förtroende och tillit för kunden och personen bakom företaget.

4.6 SEB, Henrik Højman (H.H)

Kreditgivningsprocessen

Den primära uppgiften i en kreditgivningsprocess är att samla in relevant information om personen och företaget, vilket sker via ett initialt möte på banken. I regel beskrivs mikroföretag inte ha sådan komplex bolagsstruktur som större företag, vilket leder till enklare beslut. När det gäller mikroföretag anser H.H att det oftast rör sig om checkkrediter och rörelsefinansiering, det vill säga finansiering av den löpande verksamheten. För att kunna fatta ett beslut behöver den insamlade informationen analyseras och består i huvudsak av likviditets- och resultatbudget, historiska siffror, kundfordringar, kassaflöde. Denna beredning- och bedömningsprocess mynnar sedan ut i ett kredit-PM som fastställer företagets riskklass. All utlåning är enligt H.H kassaflödesdriven och återbetalningsförmågan är nummer ett. Det spelar till exempel ingen roll om ett fastighetsbolag uppvisar högt värderade tillgångar, utan det centrala är att företaget uppvisar en positiv trend i kassaflödet som ligger till grund för att utlåning skall beviljas.

Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna person, affärsidé & marknad, siffermaterialet och säkerhetsbilden

1. *Personen* bakom mikroföretaget beskrivs som den viktigaste faktorn vid kreditbedömningen. Personens intryck under det första fysiska möte ger en bra fingervisning om företagsledarens kompetens. Enligt H.H är det många företagsledare som ibland kan överdriva i hopp om att övertyga banken, och då är det viktigt att kunna gallra den erhållna informationen. Han menar att förtroendet är mycket viktigt och känner han ett förtroende för företagaren genom påvisad erfarenhet och positiva resultat från tidigare affärssammanhang ökar förutsättningarna. Ofta kan en bra företagsledare även lyckas med en sämre idé, menar han.
2. *Siffermaterialet* i form av resultat- och balansräkning samt kassaflöden skall analyseras och vara långsiktigt hållbart. Det är därför centralt att företagsledaren har koll på siffermaterialet vilket ökar förtroendet för denne och det presenterade siffermaterialet. Han understryker att banken inte jobbar med säkerhetsutlåning, utan det är i störst utsträckning kassaflödesbaserad utlåning som banken arbetar med.
3. *Affärsidén* skall vara genomförbar och marknaden vettig. Han understryker att ”hela paketet” skall finnas och hänga samman med personen och siffermaterialet. Affärsidén är viktig eftersom den ingår som en bedömningsfaktor vid bedömningen av varje bolags riskklass.
4. *Säkerhetsbilden* är en grundförutsättning för att banken skall låna ut till mikroföretag men menar att personen, siffermaterialet och affärsidén först skall vara uppfyllda. H.H kräver oftast ägarborgen hos mikroföretag och motiverar att det generellt innebär högre risker med utlåning till mindre företag. Därför ställs krav på att de delar risken med oss vilket visar att de tror på sin verksamhet.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

H.H menar att mikroföretag som uppvisar reviderat siffermaterial ger ökad tillförlitlighet och beskrivs utgöra en kvalitetsstämpel. I nystartade företag finns inget revisorskrav från bankens sida, menar han. Det gäller dock inte för företagen som är verksamma inom högriskbranscher och som ansöker om investeringskrediter. Visserligen gör banken sin bedömning av företagets finansiella situation utifrån sina riktlinjer och vid eventuella tveksamheter kan kredithandläggaren ringa och stämma av med revisorn vid behov. Han menar att revisorn är ”tyngre” än redovisningskonsulten vilket skapar trygghet i prissättningen. Vidare menar han att revisorn saknar påverkan på låneräntan. Istället utgår han från interna parametrar som ligger till grund för att räkna hem affären. Med andra ord, beskrivs revisorns kvalitetsstämpel ha störst betydelsen vid beviljandet av krediten.

Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

H.H lyfter fram att redovisningskonsulten bör vara välkänd för honom vid beviljande av krediter till mikroföretag. Ofta samarbetar han med lokala redovisningsbyråer och känner dem därför väl. Samarbetet beskrivs som viktigt för relationerna och utgör en inkörsport för att attrahera nya företag till banken. Givet att det är en okänd men auktoriserad redovisningskonsult så är det acceptabelt, menar H.H. Han vill ändå säkerställa kompetensen genom ett track-record, det vill säga hur konsulten tidigare har presterat. Han brukar utnyttja

interna kontaktvägar genom banken om förmodan konsulten och företaget skulle sitta på olika orter. Vidare menar han att konsulten inte har påverkan på låneräntan.

Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Nystartade mikroföretag som ansöker om lån utan auktoriserad revisor eller redovisningskonsult fungerar, menar han och hänvisar till att banken inte har några regelmässiga revisionskrav. Dock understryker han att dessa företag noggrannare undersöks, till exempel begär han in kundofferter och andra avtal som kan bestyrka framtida intäkter. Detta för att H.H får svart på vitt att företaget menar allvar. Vidare beskriver han att den högre osäkerhetsfaktor företaget får utan ett reviderat bokslut kan innebära en högre prissättning på lånet.

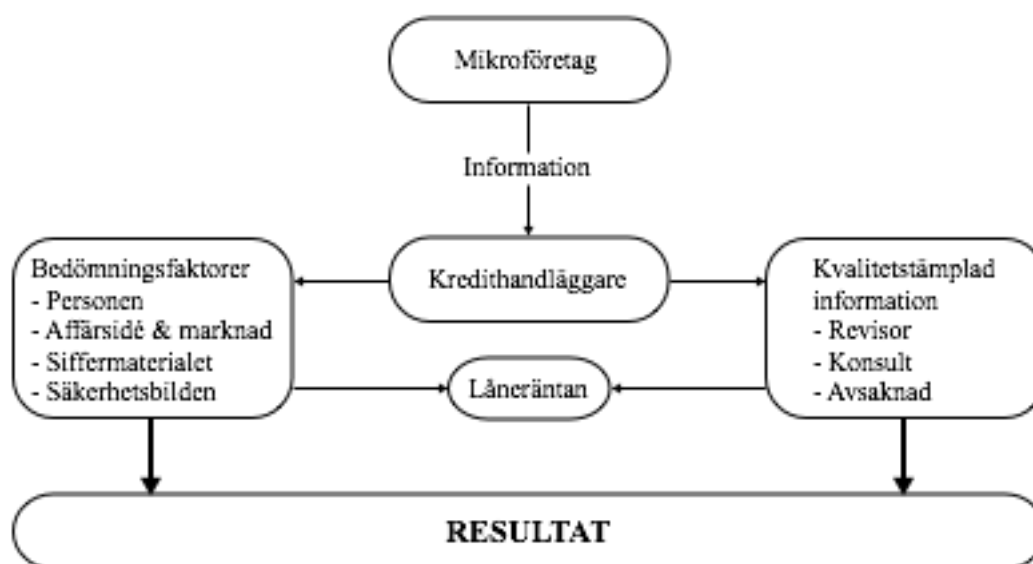
5 Analys

I detta kapitel analyseras det empiriska underlaget med utgångspunkt i den teoretiska referensramen. Det skapas förklaringar till respondenternas utsagor och analysen knyter även samman intervjuerna för att hitta mönster i respondenternas utsagor. Kapitlet är strukturerat utifrån nyckelbegrepp som har presenterats i teori- och empirikapitlet.

5.1 Studiens analysmodell

En kreditgivningsprocess till mikroföretag inleds med ett eller flera initiala kundmöten där kredithandläggare inhämtar information från företagsledaren. Vi illustrerar detta med hjälp av den vertikala pilen från *Mikroföretag* till *Kredithandläggare* i figur 4. Kredithandläggare förhåller sig sedan till erhållen information om bedömningsfaktorerna som presenteras av kunden. Huruvida informationen är sann och korrekt är upp till varje kredithandläggare att undersöka och ta ställning till vid bedömnings- och beredningsfasen i kreditgivningsprocessen.

Utifrån teori beskrivs agentproblematiken som närvarande vid dessa processer där extern kvalitetstämpel och andra typer av strategier kan användas i syfte att minska informationsasymmetrier. Utifrån kredithandläggarens perspektiv har därför betydelsen av kvalitetstämplad information och ytterligare strategier tolkats, beskrivits och analyserats vilket illustreras av pilen från kredithandläggare till *Kvalitetstämplad information* i figur 4. Kredithandläggarens syn på bedömningsfaktorerna har även analyserats för att skapa förståelse för hur krediter till mikroföretag hanteras vilket pilen från kredithandläggare till *Bedömningsfaktorer* visar. Desutom har hänsyn tagits till variationer på låneräntan i beskrivning och analys. Här har vi utgått från kredithandläggarens syn på kvalitetstämplad information inklusive bedömningsfaktorerna. Detta illustreras genom pilarna från kvalitetstämplad information respektive bedömningsfaktorer till *Låneräntan*.

Figur 4: Analysmodell

Med hjälp av agentteoretiskt synsätt genereras förklaringar till respondenternas utsagor. Tidigare forskning har diskuterats och reflekterats över i syfte att stödja och befästa ny kunskap inom området. Utifrån genomförd empirisk och teoretisk analys har ett resultat

aktualiserats vilket illustreras av de grövre vertikala pilarna från kvalitetstämplad information och bedömningsfaktorer. Resultatet ligger sedan till grund för slutsatserna i nästa kapitel.

5.2 Betydelsen av kvalitetstämplad information av revisorn vid kreditbedömning

Samtliga kredithandläggare understryker att reviderade bokslut vid en kreditbedömning till mikroföretag är föredra för att underlätta fastställandet av företagets risknivå och återbetalningsförmåga. Det kan därför antas att det råder en viss nivå av informationsasymmetri mellan bank och mikroföretag. Genom övervakning eller extern granskning av mikroföretagets finansiella rapportering skapas större trygghet i kredithandläggarens beslutsfattning (Li et al., 2015). Bankerna kräver ofta ordning och reda på siffermaterialet vilket underlättar kreditprocessen. En förklaring till kredithandläggarens uppfattning om reviderade bokslut kan härledas till Carrington (2014) beskrivning av revisorn som extern granskare. Till exempel menar S.S, V.R, D.E, H.H och C.N att revisorns roll som extern och oberoende part får dem att känna sig tryggare inför ett kreditbeslut. Carrington (2014) och Svensson och Ulvenblad (1994) menar att informationsasymmetrin reduceras till följd av revisorns granskning vilket kan vara en förklaring till varför kredithandläggarna känner en större beslutsamhet när räkenskaperna är reviderade.

Revisorns kvalitetsstämpel har även betydelse vid ansökan om investeringskrediter vilket speglar företagets långsiktiga ambitioner att växa och så småningom kan resultera i att företagen omfattas av revisionskraven. H.H, S.S, C.N, D.E och K.S menar att reviderade bokslut som har upprättats av revisorn kan fälla avgörande om en investeringskredit står och väger. Resultatet är överens med Miller och Smith (2002) som fastställde att revisorn kan vara avgörande för kreditens storlek och art. V.R understryker att företagare med höga visioner anlitar en revisor på grund av att det skapar legitimitet till banken vilket stöds av Baker et al. (2010) som menade att legitimiteten stärks till företagets intressenter genom reviderade räkenskaper.

Samtliga kredithandläggare föredrar revisorns kvalitetsstämpel framför redovisningskonsulten eftersom det upplevs skapa ett mer trovärdigt beslutsunderlag. Exempelvis upplever V.R ett större förtroende för revisorns yrkesetik och menar att revisorns yrkeskompetens kan eliminera risken för fel i företagets redovisning vilket frigör mer tid till att koncentrera sig på kundens affärer. K.S understryker revisorns granskande roll eftersom många små företagare upplever det svårt att hantera redovisningsinformation, exempelvis vid bedömning av periodiseringar och avskrivningar. Det stöds av Collis et al. (2004) samt Hope och Langli (2010) som menar att i synnerhet mindre företag tenderar att söka sig till extern konsultation på grund av begränsad erfarenhet och kompetens inom redovisning.

Trots att samtliga kredithandläggare önskar att mikroföretag har revisor, är detta inte något krav så länge kriterierna för revisionsplikt inte uppfylls. Detta resultat indikerar på, trots existerande informationsasymmetri, att kredithandläggare utformar egna strategier i syfte att minska asymmetrierna. Sådana strategier har visat sig kunna vara djupgående analyser av framåtriktat siffermaterial vilket stöds av Eisenhardt (1989). Samtidigt kan en minskad transaktionskostnad och informationsasymmetri uppnås genom nära relationer mellan kredithandläggare och företagare (Bruns, 2003). Det är därför också en möjlig förklaring till varför personen rangordnas som nummer ett bland merparten av respondenterna.

Det finns en kredithandläggare som sticker ut i mängden och som representerar Handelsbanken. Banken uppges som regel ha revisorskrav och beskrivs endast i undantagsfall

bevilja krediter till mikroföretag utan revisor givet att vissa förutsättningar är uppfyllda. Undantagen är att mindre rörelsekrediter kan beviljas givet att företagaren är välkänd, har lyckats prestera i tidigare affärssammanhang, har en god privatekonomi och samlat hela sitt engagemang i banken. Handelsbanken tycks därmed inta en mer försiktig roll vid utlåning till mikroföretag. Det kan enligt Svensson och Ulvenblad (1994) förklaras att mindre företag i större utsträckning än stora företag kännetecknas av högre informationsasymmetrier vilket skapar en viss osäkerhet hos banker som inte med säkerhet vet hur företaget kommer att agera efter en beviljad kredit. Revisorn kan enligt Bruns (2004) och Carrington (2014) därför utgöra en viktig kontrollfunktion i syfte att upptäcka avvikelser i avtal och finansiell rapportering. Även närhetsprincipen skulle kunna vara en förklaring, det vill säga att rådgivare på Handelsbanken i regel har större mandat än konkurrenterna att fatta egna beslut på lokal nivå, vilket kan bidra till att medvetenheten ökar om vilka branscher som i varje stad kännetecknas av god respektive svagare lönsamhet.

För nystartade mikroföretag utan kredithistorik fordras framåtriktad information, bland annat affärsplan, resultat- och likviditetsbudget. Till följd av avsaknad av kredithistorik i nystartade mikroföretag visar resultatet att insamlad företagsinformation i störst utsträckning består av icke-finansiell information. Resultatet är i likhet med Berger och Black (2011) samt Green (1997) som menade att kreditbedömningen behöver vara framåtriktad och stödja sig på mjuka värden i mindre nystartade företag. I dessa fall tycks inte revisorn ha någon större betydelse eftersom bedömningen i högre utsträckning kännetecknas av subjektiv karaktär. Resultatet visar också att kredithandläggare har en relativt olikartad syn vid bemötandet av nystartade företag. Kredithandläggare i lokalt fristående sparbanker kan vid initiala kundkontakten godta icke-reviderad information i högre utsträckning och upplever således inga krav på att företagaren tar kontakt med externa marknadskompletterande organisationer såsom ALMI eller Nyföretagarcentrum inför en kreditansökan. Vid upplevd osäkerhet hos kredithandläggare i affärsbanker hänvisas företagaren i första hand till ALMI eller Nyföretagarcentrum. Först därefter kan ett eller flera möten bli aktuellt. Exempelvis menade S.S att två till tre möten är nödvändigt för att skapa en tillräckligt god förståelse för företaget. Med andra ord tycks vissa skillnader hos kredithandläggare mellan affärsbanker och lokalt fristående sparbanker finnas. Vilket skulle kunna förklaras av två anledningar. Det första är att sparbankerna är kända för sin lokala förankring och inriktar sig huvudsakligen mot företag på landsbygden med mindre kreditbehov. Det andra beskrivs av organisatoriska skäl då affärsbanker i regel har en högre riskbenägenhet och därmed ställs höga krav på att varje enskild affär kan räknas hem givet en fastställd risknivå.

Resultatet visar att revisorns påverkan på låneräntan till nystartade och befintliga mikroföretag är liten eller obefintlig vilket stämmer överens med Allee och Yohn (2009). Det beror främst på att andra faktorer än revisorn bestämmer den faktiska låneräntan. Respondenterna har en likartad syn, det vill säga att helheten av insamlad företagsinformation kan i störst utsträckning påverka låneräntan. Dock skiljer det sig i vilka parametrar som varje kredithandläggare ansåg vara mest framträdande vilket enligt Bartoli et al. (2013) beskrivs vara olika eftersom varje bank har friheten att utforma sin egen uppfattning utifrån bland annat policy och strategier. Enligt K.S är personen och affärsplanens trovärdighet betydelsefull för helhetsbilden. S.S menade att företagets riskklass och säkerhetsbild har betydelse vilket även V.R, K.S, D.E och C.N instämmer. H.H betonade att företagets framtida kassaflöde och branschtyp har särskild påverkan på företagets riskklass och därmed låneräntan. Sammanfattningsvis är det i nystartade företag främst egenskaper som är bortom revisorns kompetens som faller inom ramen för vilken låneränta varje mikroföretag tilldelas. Resultatet stöds av studier genomförda av Cassar et al. (2015) och Miller och Smith (2002) som menade att revisorn inte kan påverka företagets låneränta. Med andra ord tycks företagets

riskklass och säkerhetsbild ha störst betydelse för helhetsbedömningen och prissättning på krediten vilket stöds av Berry och Robertson (2006) samt Nilsson och Öhman (2012). Vid bedömningen av befintliga mikroföretag riktas större fokus på finansiell information i form av resultat- och balansräkning och kassaflödet. Vilket främst förklaras av att affärsrelationer redan har byggts upp över tid och därmed utgör historiskt siffermaterial en vägledning för kredithandläggaren att bedöma företagets överlevnadsförmåga vilket även stöds av Rad et al. (2013). Även i befintliga mikroföretag bedöms inte låneräntan påverkas av revision utan även för dessa företag är riskklass och säkerhetsbild viktiga faktorer.

5.3 Betydelsen av kvalitetstämplad information av redovisningskonsulten vid kreditbedömning

Resultatet visar att kredithandläggare upplever en relativt likartad syn på redovisningskonsultens betydelse vid kreditbedömningen till mikroföretag förutsatt att vissa villkor har uppfyllts. Givet att redovisningskonsulten är auktoriserad och välkänd genom tidigare affärsrelationer resulterar det i högre grad av kvalitetstämplad information. Exempelvis menade S.S och K.S att bokslutsrapporten utgör ett bra beslutsunderlag i mikroföretag när antingen redovisningsbyrå eller konsulten för dem är välkända. H.H menade att redovisningskonsultens trovärdighet ökar om denne är auktoriserad men kan trots detta säkerställa konsultens kompetens genom att undersöka dennes historik från tidigare uppdrag. Vid mindre kreditärenden kan V.R godkänna redovisningskonsulten förutsatt att denne är mycket välkänd genom tidigare affärsrelationer. Det stöds av Agélii och Paulsson (2010) och Halling (2010) som menade att bokslutsrapporten upprättad av en auktoriserad redovisningskonsult är ett kvalitetstämpelat och godtagbart underlag för kredithandläggare vid kreditbedömningen till mikroföretag.

Flera kredithandläggare menade att auktoriserade redovisningskonsulter är viktigt för relationen eftersom många mikroföretag som har blivit kunder i banken kan förklaras genom samarbetet. Relationen mellan bank och lokala redovisningsbyråer där affärsrelationer över tid har byggts upp tycks vara en anledning till att kredithandläggare känner sig tryggare i sin beslutsfattning. Det ligger i linje med Jones och Iwasaki (2011) som menade att redovisningstjänster som tillhandahålls av redovisningskonsulten medför legitimitet och en objektiv bedömning. Det finns således incitament för konsulter att eftersträva att uppdragen genomförs med hög kvalitet eftersom ryktet snabbt sprids lokalt vilket skulle kunna få framtida konsekvenser i relationen till banken.

Vid ansökan om investeringskrediter ansågs vissa orosmoln i större utsträckning föreligga när boksluten inte var reviderade. Vid dessa tillfällen kan ett revisorskrav till och med uppstå. Orsaken tycks vara att kredithandläggarna upplever en större trygghet i beslutsfattningen när boksluten är reviderade vilket torde innebära att informationsasymmetrin, utifrån kredithandläggarnas perspektiv minskar när beslutsunderlaget har granskats av en revisor. Det kan enligt Carrington (2014) förklaras av att revisorn har vissa skyldigheter att lämna upplysningar i revisionsberättelsen vid avvikelser i företagets redovisning, vilket inte är lika enkelt att säkerställa hos företag utan revisor. Bland annat menar samtliga kredithandläggare att revisorn alltid är att föredra om möjligheten till att välja fanns. Exempelvis ifrågasatte V.R konsultens incitament av att hantera företagets redovisning och menade att dess betydelse i kreditgivningssammanhang kan vara små på grund av att yrkesetiken inte kan likställas med en revisors. D.E är inne på samma linje och menade att ansvarsfrågan skiljer sig från revisorns vilket innebär att kvalitetsstämpeln får en mindre betydelse. Resultatet visar således att redovisningskonsultens kvalitetsstämpel inte alltid värderas lika högt som revisorn.

Samtidigt uppges mikroföretag i mindre utsträckning använda sig av revisor på grund av kostnadsbesparingar vilket torde innebära att kredithandläggaren i många fall tvingas anpassa sig efter kundens situation. Med hänsyn till revisionspliktens utfasning kan det i initiala kundkontakten för kredithandläggaren vara känsligt att påtvinga mindre företag en revisor eftersom det skulle kunna påverka affärsrelationen negativt. Visserligen är redovisningskonsultens arbete inte lagreglerad och omfattas inte heller av någon offentlig tillsyn. Däremot genomförs arbetet proaktivt och i jämna mellanrum sker kontroller för att säkerställa redovisningskvaliteten.

5.4 Betydelsen av avsaknad kvalitetstämplad information vid kreditbedömning

Från kredithandläggarens perspektiv är reviderat beslutsunderlag alltid att föredra vid kreditbedömning till mikroföretag eftersom det finns en inneboende risk för felaktigheter i siffermaterialet, något som bekräftats av Clatworthy och Peel (2013) samt Collis (2010). Samtliga kredithandläggare påvisade medvetenhet om problematiken som avsaknaden av kvalitetstämplade bokslut kan innebära. Som beskrivs mer ingående i 5.5 nedan är att framtidsorienterade underlag används vanligtvis vid kreditbedömningen. Värt att förtydliga är att sådant underlag används både som fundament, substitut och komplement till historiska underlag som i bästa fall är reviderade.

Resultatet visar att mikroföretag trots avsaknaden av kvalitetstämplade bokslut kan erhålla krediter hos samtliga kreditgivare. V.R beskriver däremot att det föreligger revisionskrav från bankens sida mot samtliga kunder, dock nyanserar han ett starkt villkorat undantag som beskrevs i 5.2. Det tycks vara svårare för mikroföretag med avsaknad av granskat siffermaterial att erhålla krediter hos Handelsbanken. Den konservativa inställning som V.R visar tyder på en hög nivå av informationsasymmetri mellan honom och mikroföretag. Utifrån regelverk och yrkesetik likställs revisorn med ett verktyg som eliminerar osäkerhet vilket också stöds av Carrington (2014) och Wallace (2004). För övriga respondenter utgår kreditbedömningen i störst utsträckning från en helhetsbild av personen kombinerat med presenterat siffermaterial. Fälldin (2013) lyfte fram personen bakom företaget och faktorer kring denna som viktigast för kreditgivaren att ta hänsyn till vid kreditbedömning av mikroföretag. Enligt honom utgör personens egenskaper en viktigare informationskälla än reviderade bokslut. K.S, D.E, C.N, S.S och H.H betonar också att tillit måste finnas till personen vilket tillkommer via historik i banken eller intryck vid kundmöten. Deras uppfattning kan även likställas med Bruns (2003) och Kling et al. (2003) resonemang om relationsbyggnad som strategi mellan bank och företag. C.N beskriver också uppföljningen av mikroföretag som viktig huruvida utfallet stämmer överens med det initiala bedömningsunderlaget, vilket också är förtroendeskapande gentemot kunden.

Utöver likviditets- och resultatbudget samt flödesanalyser som samtliga respondenter analyserar kan även andra underlag begäras in i syfte att säkerställa återbetalningsförmågan. Exempelvis kunde S.S och H.H kräva in kundofferter och andra avtal som bevisar företagets framtida intäkter och därmed återbetalningsförmågan. Genom diskussioner med kunden om presenterade materialet försöker S.S skapa sig en helhetsbild vilket är en uppfattning som delas med K.S, D.E och C.N. Det kan därför antas att varje kredithandläggare har arbetat fram, egna eller gemensamt interna strategier inom banken i syfte att minska agentproblematiken vilket är i linje med Eisenhardt (1989).

5.5 Beskrivning och rangordning av bedömningsfaktorerna

Vid beskrivning av bedömningsfaktorerna kan det konstateras att samtliga respondenter nyanserar en likartad syn sett över samtliga bedömningsfaktorer. Den bedömningsfaktor som kredithandläggare i störst utsträckning har uppvisat varierande åsikter om är affärsidé och marknad. Det som annars skiljer respondenterna åt är vilken betydelse respektive bedömningsfaktor har vid varje enskild kreditbedömningsprocess, det vill säga prioriteringsordningen. Som redogjorts för i kapitel 3.7, har vi kvantifierat respondenternas rangordning av bedömningsfaktorerna där den faktorn med högst betydelse har erhållit fyra poäng och den näst högst prioriterade med tre poäng och så vidare i fallande ordning. För att förenkla sammanställningen illustreras poängfördelningen i tabell 2.

Tabell 2: Respondenternas rangordning av kreditbedömningsfaktorer

	Personen	Affärsidé och marknad	Siffermaterialet	Säkerhetsbilden
Kristina Sjösten	4	3	2	1
Stanko Sekulic	4	1	3	2
Conny Nilsson	4	2	3	1
Vlado Reljanovic	1,5	1,5	4	3
Daniel Ericsson	4	1	3	2
Henrik Højman	4	2	3	1
<i>Maxpoäng</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>24</i>
<i>Utfall</i>	<i>21,5</i>	<i>10,5</i>	<i>18</i>	<i>10</i>
<i>Utfall i %</i>	<i>89,6%</i>	<i>43,8%</i>	<i>75%</i>	<i>41,7%</i>

Resultatet visar att personen med 21,5 poäng av maximalt 24 poäng är den enskilt viktigaste bedömningsfaktorn. Personen bakom företaget beskrivs som viktig utifrån dennes track-record i företagssammanhang men även att personens privatekonomi vävs in i sådan bedömning. Denna uppfattning är helt i linje med vad Bruns (2001) och Green (1997) lyfter fram som en framträdande företagsledare. Samtliga respondenter förutom V.R placerar personen som den enskilt viktigaste bedömningsfaktorn vid kreditbedömningen medan V.R placerar personen tillsammans med affärsidé och marknad som tredje viktigaste faktorn. En anledning till den avvikande uppfattningen från V.R tycks bero på synen på siffermaterialet vilket bottenar i upplevd informationsasymmetri och kan vara en orsak till ett striktare förhållningssätt vid kreditbedömning till mikroföretag.

Affärsidé och marknad placerar sig på plats nummer tre med 10,5 poäng av maximalt 24 poäng. V.R tillsammans med H.H, D.E och C.N beskrev en koppling mellan personen och affärsidén där erfarna företagare oftast har bättre förutsättningar att lyckas med en sämre affärsidé. Svedin (1992) förde ett liknande resonemang där affärsidén är sekundär och är

kopplad mot personen bakom företaget. Det är därför viktigt för kredithandläggare att kunna göra en korrekt bedömning av personen för att i nästa steg kunna göra en estimering av affärsidé och marknad. K.S, S.S och C.N betonar vikten av en väl genomarbetad affärsidé vilket är något som bekräftas av Svensson och Ulvenblad (1994). Samtidigt menar S.S att affärsidé och marknad är den enskilt svåraste bedömningsfaktorn att hantera och bedöma vid en kreditgivning, vilket inte är en uppfattning som delas med C.N. Utifrån Zahra (1991) resonemang kring vikten av att bedöma ett företags omgivningsfaktorer kan det tänkas att dessa är fler vid bedömning av mikroföretag verksamma i städerna jämfört med landsbygden. S.S representerar en affärsbank i Halmstad och C.N representerar en fristående sparbank på landsbygden vilket skulle kunna betyda att omgivningsfaktorerna är mer närvarande vid bedömningen av affärsidé och marknad för S.S än för C.N. K.S menar också att affärsidén bör vara tillräckligt unik men ändå realiserbar och hållbar över tid för att ha en positiv inverkan vid kreditbedömningen vilket följer resonemanget som Svensson och Ulvenblad (1994) alstrar.

Siffermaterialet beskrivs av samtliga respondenter som viktig där framtidsorienterade siffror utgör det viktigaste siffermaterialet vid kreditbedömning till mikroföretag, vilket styrks av Rad et al. (2013). Resultatet visar att siffermaterialet placerar sig nummer två efter personen med en totalsumma på 18 poäng. Kassaflödesanalyser samt resultat- och likviditetsbudget är något som alltid krävs in och utifrån sådant beslutsunderlag kan kredithandläggaren estimerar företagets framtida återbetalningsförmåga och riskklass. Denna uppfattning är i linje med Hedman (1995), Svedin (1992) och Svensson och Ulvenblad (1994). En till viss del avvikande uppfattning om omfattningen av siffermaterialet kom från K.S. Hon åstundar enklare framtidsorienterade siffror med hänvisning till vikten av att företagaren själv förstår sifferunderlaget. Det kan därför tolkas att hon inte upplever att informationsasymmetrier är lika närvarande som för övriga respondenter. S.S, V.R, H.H och C.N nyanserade ett behov av historiska siffror från årsredovisningen i form av resultat- och balansräkning för att enklare kunna analysera och värdera det framåtriktade siffermaterialet. Asymmetrier i informationsflödet bör således bedömas vara mer närvarande för dessa respondenter vilka även har värderat betydelsen av siffermaterialet högre än K.S. Ytterligare en anledning till att siffermaterialet har ökat i betydelse för respondenterna kan förklaras genom striktare regleringar som tillkom i dningarna av senaste finanskrisen 2007/2008 (De la Torre et al., 2010; Paulet et al., 2014; Rad et al., 2013). Uppfattningen som V.R gör gällande angående historiskt och framåtriktad siffermaterial är inte bara att det är önskvärt utan även en förutsättning för att kunna gå vidare i en kreditbedömningsprocess. Således lämnar V.R mindre utrymme för subjektiva bedömningar och driver en mer striktare utlåningsstrategi i linje med Nazari och Alidadi (2013).

Resultatet i tabell 2 visar också att säkerhetsbilden är den lägst värderade bedömningsfaktorn med totalt 10 poäng av 24 möjliga. Trots det beskrivs den vara nödvändig för att möjliggöra utlåning till mikroföretag. Det kan förklaras av att de övriga bedömningsfaktorerna måste vara tillfredsställda innan det är aktuellt att se över säkerhetsbilden samt att bankrörelselagen (2004:297) uttryckligen anger att banker inte får tillhandahålla riskkapital. Green (1997) lyfte fram i sin studie att det föreligger en högre risk att finansiera mikroföretag och enligt Sigbladh och Wilow (2008) utgörs cirka 50 procent av alla företagskonkurser av företag som varit verksamma mellan ett till tre år. Samtliga respondenter knyter således upp personen bakom företaget med ett personligt borgensåtagande. På så vis delar företagaren risken men framförallt visar det att företagaren tror på sin verksamhet. Svensson och Ulvenblad (1994) beskrev redan då ett liknande förfarande gällande borgensåtagande hos personen bakom företaget eller bolagsmännen. Ett personligt borgensåtagande kan ofta kombineras med andra typer av säkerheter såsom företagsinteckningar och pantbrev i fastighet. Företagsinteckning är

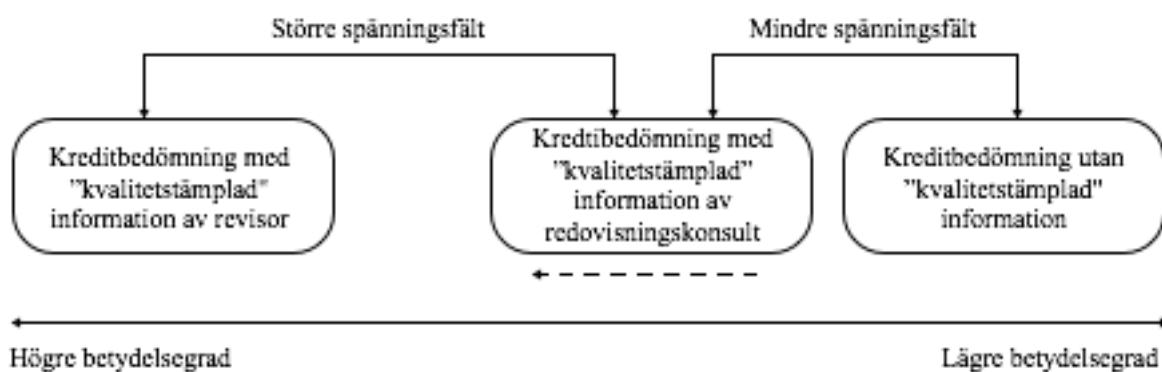
mest förekommande säkerheten vilket också är i linje med Svensson och Ulvenblad (1994). Det förelåg även enighet hos respondenterna gällande omfattning på säkerheter, vilket styrs av typ av kredit och omfattning av engagemanget. Även samarbete med ALMI kan förekomma i syfte att minska riskerna för bankerna. Det kan därför med enkelhet konstateras att syn och hantering av säkerheter vid utlåning till mikroföretagen är helt i linje med Svensson och Ulvenblad (1994).

Vid flertalet tillfällen under intervjuerna beskrev respondenterna att relationsskapandet med företagaren var en viktig del i lyckade affärssammanhang. Sådan uppfattning kan vara en strategi från kredithandläggarens sida i syfte att minska informationsasymmetrier vilket är i linje med Bruns (2003). Att fatta beslut utifrån granskat sifferunderlag är också en utmärkt strategi för att minska informationsasymmetrier (Carrington, 2014; Li et al., 2015; Wallace, 2004). Utifrån V.R beskrivning och rangordning av siffermaterialet kan det antas en högre nivå av informationsasymmetri mellan mikroföretag och honom. Den generella rangordningen som gjorts gällande i studien visar på en förändrad syn av vad som bedöms vara viktigt vid kreditgivning till mikroföretag. Utöver rådande informationsasymmetrier kan det också förklaras genom ökade regleringar samt digitaliseringens utbredning i banksektorn (De la Torre et al., 2010; Paulet et al., 2014; Rad et al., 2013).

5.6 Resultat av analys

Vid en kreditbedömning till mikroföretag är det många faktorer som en kredithandläggare behöver beakta för att företaget skall kunna erhålla finansiering. Både nystartade och befintliga mikroföretag befinner sig i riskzonen eftersom majoriteten av alla företagskonkurser består av företag som varit verksamma mellan ett till tre år. Kreditgivningen till mikroföretag är på så sätt ett riskfyllt uppdrag och för att reducera risknivån och informationsasymmetrier föredrar studiens samtliga kredithandläggare reviderade beslutsunderlag.

Redovisningskonsulten behöver uppfylla ett antal rekvisit om konsultens kvalitetsstämpel i viss mån kan likställas med revisorns kvalitetsstämpel. Dessa rekvisit utgörs av att konsulten skall vara auktoriserad, välkänd genom tidigare relationer och gott rykte samt arbeta på en för banken eller kredithandläggaren känd byrå. Dessutom vid större investeringskrediter och osäkerhet i redovisningen kan konsultens kvalitetsstämpel inte likställas med revisorns. Vidare jämfördes och ifrågasattes yrkesetiken och ansvarsfrågan mellan de båda yrkesgrupperna vilket kan ses som negativt för konsulten. För att återkoppla till teoretiska spänningsfältet i figur 2 visar denna studie en viss motsägelse och vill därför föreslå ett nytt spänningsfält till kredithandläggares upplevda betydelse av kvalitetstämplad information. Vi menar att det i verkligheten föreligger ett större spänningsfält mellan redovisningskonsulten och revisorn. Därmed kan vi konstatera en viss förskjutning i verkligheten av redovisningskonsultens roll som kvalitetstämplare vid kreditbedömning till mikroföretag. Givet att vissa rekvisit är uppfyllda kan konsulten öka sin kvalitetsstämpel och därmed minska spänningsfältet till revisorn vilket illustreras i figur 5 genom den streckade pilen under ”boxen” för konsulten.

Figur 5. Empiriskt spänningsfält av kvalitetstämplad information

Ingen av kredithandläggarna har ett uttalat revisionskrav för att bevilja finansiering till mikroföretag. Det är endast en respondent som trycker på att samtliga kunder som regel skall kunna uppvisa reviderade bokslut vid kreditbedömning varpå denne också prioriterar siffermaterialet som den enskilt viktigaste bedömningsfaktorn. Övriga respondenter har personen som nummer ett mot bakgrund av dennes kompetens, track-record och förtroende. Upplevd informationsasymmetri behöver nödvändigtvis inte vara lägre på grund av att strategier istället används för att skapa trygghet genom mjuk information.

Studien visar att personen med 21,5 poäng och siffermaterialet med 18 poäng av maximalt 24 är de två i särklass mest betydelsefulla bedömningsfaktorerna. Affärsidén tycks ha mindre betydelse och kopplas ofta till personen bakom företaget och dennes förmåga att kunna realisera den i verkligheten. Det kan således vara svårt att bedöma affärsidén enskilt och får betydelse när den beskrivs tillsammans med personen bakom företaget. Säkerhetsbilden erhöll likaså låga poäng i undersökningen trots att den har beskrivits som viktig för helhetsbedömningen och prissättningen på krediten. Vilket kan förklaras av att de övriga bedömningsfaktorerna behöver vara uppfyllda innan krediter kan beviljas. Att kombinera mjuk och hård företagsinformation som utlåningsteknik tycks vara en effektiv strategi vid kreditbedömning till mikroföretag än att bara använda en sorts utlåningsteknik.

Baserat på genomförd analys kan det konstateras att svenska bankers beskrivning av kreditbedömningsfaktorer är i det närmsta oförändrat sedan 90-talet. Det kan dock fastställas att prioriteringsordningen av bedömningsfaktorerna har förskjutits vid kreditbedömning till mikroföretag. Endast en kredithandläggare befäster tidigare rangordning medan övriga underströk att siffermaterialet har fått en allt mer framträdande roll som bedömningsfaktor. Analysen visar således att transaktionsbaserade utlåningstekniker till mikroföretag får en allt större roll hos svenska bankers kredithandläggare. Däremot bedöms personen fortfarande vara viktigast vid beviljandet av krediter. Det innebär att relationsbaserad utlåningsteknik är den mest använda vid finansiering till mikroföretag.

6 Slutsats och implikationer

I detta kapitel presenteras slutsatserna som vi har kommit fram till om kredithandläggares syn på kvalitetstämplade bokslut. Avslutningsvis redogör vi studiens bidrag och förslag till fortsatta studier inom området.

Syftet med studien var att beskriva och skapa förståelse om kvalitetsstämpelns betydelse för kredithandläggare vid kreditgivning till mikroföretag. Med hjälp av kvalitativa intervjuer med sex kredithandläggare har en analys genomförts för att uppnå studiens syfte och besvara problemformuleringen:

Vilken betydelse har kvalitetstämplad årsredovisning/bokslut för att finansiering skall kunna beviljas till mikroföretag från banker och vilken påverkan har sådan information på låneräntan?

6.1 Slutsatser

Störst betydelse har kvalitetstämpelat bokslut av revisorn eftersom det anses skapa ett mycket tillförlitligt beslutsunderlag. Revisorns yrkeskompetens och en alltmer reglerad revisionsbransch medför att revisorer behöver förhålla sig till tydliga lagkrav vilket är en viktig förklaring till kredithandläggares förtroende för revisorer. Redovisningskonsultens kvalitetsstämpel kan utgöra ett beslutsunderlag givet att kredithandläggare har vetskap om att konsulten är auktoriserad och känd av banken från tidigare affärsrelationer. Studien visar att det existerar en likartad syn hos kredithandläggare gällande beskrivning av betydelsen av reviderade bokslut vid kreditbedömning till mikroföretag. Detsamma gäller för redovisningskonsultens upprättande av finansiell information som beslutsunderlag vid kreditbedömning.

Även om kredithandläggare föredrar ett reviderat beslutsunderlag accepteras beslutsunderlaget ofta utan extern konsultation av revisor eller redovisningskonsult. En slutsats är att det inte finns något generellt krav på att mikroföretagens siffermaterial är granskat. Istället bygger kredithandläggarens uppfattning mycket på förtroendet till entreprenören vid kreditbedömningen till mikroföretag. Det kan därför många gånger resultera i en så kallad "förtroendekredit". Avskaffandet av revisionsplikten har därför inte medfört några större begränsningar i bankernas finansiering till mikroföretag. Nivån av informationsasymmetrin som ständigt finns närvarande vid kreditbedömning till mikroföretag hanteras i större utsträckning genom interna strategier från respektive bank där revisorn inte alltid behöver vara den avgörande faktorn. Det är främst vid större investeringskrediter, avvikande resultatutveckling samt vid osäkra balansposter då bankerna kan kräva in revisorns godkännande.

Vad gäller påverkan av kvalitetstämpelad information på låneräntan visar studien att sådant förhållande inte föreligger. Låneräntan avgörs i större utsträckning av mikroföretagets riskklass som är ett resultat av en helhetsbedömning där kvalitetstämpelat underlag inte nödvändigtvis är den avgörande faktorn. Istället beskrivs säkerhetsbilden som den enskilt mest betydelsefulla faktorn att påverka utfallet på låneräntan.

6.2 Vårt bidrag

Ur en svensk kontext bidrar studien med ytterligare information som minskar kunskapsgapet av den kvalitetstämplade informationens betydelse vid kreditbedömning till mikroföretag.

- Vi kan konstatera att det finns skillnader i hur kredithandläggare upplever kvalitetsstämpeln från revisorn respektive redovisningskonsulten.
- Kvalitetstämplad information saknar många gånger betydelse vid beviljandet av krediter till mikroföretag men när osäkerhet uppstår vid exempelvis investeringskrediter, avvikande resultatutveckling eller osäkra balansposter kan krav på extern granskning av revisor bli aktuell.
- Kvalitetstämplad information har ingen påverkan på låneräntan till mikroföretag.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

För att öka kunskapen om betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditgivning till mikroföretag vore det intressant att studera nedan angivna problemområden:

- Många kredithandläggare upplever att revisorn är viktig vid kreditbedömningen till mikroföretag. Det tycks dock inte vara något generellt krav från bankerna. Det vore därför intressant och nödvändigt att studera tänkbara anledningar till detta närmare i en framtida studie.
- För att kunna dra mer heltäckande slutsatser för betydelsen av kvalitetstämplad information vid kreditgivning till mikroföretag bör denna studie genomföras utifrån en storstadskontext.
- Relationsbaserade utlåningstekniker i creditsammahang till företag väger fortfarande tungt vilket denna studie visar. Vi ser dock omfattande satsningar framöver från storbankerna som i högre omfattning använder sig av onlinekontor för rådgivning till små företag vilket torde innebära mindre inslag av subjektiva bedömningar hos kredithandläggare. Det vore därför intressant att studera hur onlinekontorens uppbyggnad kan påverka små företags finansieringsmöjligheter när fysiska relationer förväntas ske i allt mindre utsträckning.

Referenser

- Agéllii, H. & Paulsson, A. (2010, nr 11). Är redovisningskonsulten medveten om sitt ansvar? *Tidningen Balans*, s. 33-35.
- Al-Thuneibat, A. A., Khamees, B. A. & Al-Fayoumi, N. A. (2008). The effect of qualified auditors opinions on share price: evidence from Jordan. *Managerial Auditing Journal*, 23(1), 84-101.
- Allee, K. D. & Yohn, T. L. (2009). The demand for financial statements in an unregulated environment: an examination of the production and use of financial statement by privately held small business. *The Accounting Review*, 84(1), 1-25.
- ALMI. (u.å). Om ALMI. Hämtad 12 februari, 2017, från <http://www.almi.se/Om-Almi/>
- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod – En handbok*. (1:a uppl.). Stockholm: Liber AB
- Ang, J. S., Cole, R. A. & Wuh Lin, J. (2000). Agency Costs and Ownership Structure. *The Journal of Finance*, 55(1), 81-106.
- Angell, R, J. & Mautz, R, D. (2007). Financing Growth in Small Companies. *Commercial Lending Review*, 22, 27-32.
- Baker, T., Shepherd, D. & Wiklund, J. (2010). The age-effect of financial indicators as buffers against the liability of newness. *Journal of Business Venturing*, 25(4), 423-437.
- Bartoli, F., Ferri, G., Murro, P. & Rotondi, Z. (2013). SME financing and the choice of lending technology in Italy: Complementarity or substitutability? *Journal of Banking & Finance*, 37(12), 5476-5485.
- Bass, T. & Schrooten, M. (2006). Relationship banking and SMEs: A theoretical analysis. *Small Business Economics*, 27(2-3), 127-137.
- Berger, A. & Udell, L (2011). Bank size, lending technologies, and small business finance. *Journal of Banking & Finance*, 35(3), 724-735.
- Berry, A. & Robertson, J. (2006). Overseas bankers in the UK and their use of information for making lending decisions: changes from 1985. *The British Accounting Review*, 38(2), 175-191.
- Blackwell, W. D., Noland, R. T. & Winters, B. D. (1998). The value of auditor assurance: Evidence from loan pricing. *Journal of Accounting Research*, 36(1), 57-70.
- Bolagsverket (2012). Sämre kvalitet på årsredovisningar och fler förseningsavgifter. Hämtad 26 januari, 2017, från <http://www.bolagsverket.se/om/oss/press/meddelanden/2012/samre-kvalitet-pa-arsredovisningar-och-fler-forseningsavgifter-1.7596>
- Bruns, V. (2001). *A dual perspective on the credit process between bank and growing privately held firms* (Licentiatuppsats). Jönköping: Jönköping University.

- Bruns, V. (2003). Kreditprocessen ur bankens och det växande ägarledda företags perspektiv. I H. Landström (Red.), *Småföretaget och kapitalet* (s. 115-133). Kristianstad: SNS Förlag.
- Bruns, V. (2004). *Who receives bank loans? – A study of lending officers' assessments of loans to growing small and medium-sized enterprises*. (Doktorsavhandling). Jönköping: Jönköping University.
- Bruns, V. & Fletcher, M. (2008). Banks' risk assessment of Swedish SMEs. *Venture Capital*, 10(2), 171-194.
- Bryman, A. & Bell, E. (2014). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. (2:a uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Carlson, M. (2014). *Att arbeta med företagsanalys: Analysmetoder för att upptäcka varningssignaler och styra mot uppställda mål*. (7:e uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Carey, P. & Tanewski, G. (2016). The provision of business advice to SMEs by external accountants. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 31 Iss 3, 290 – 313.
- Cassar, G., Ittner, C. D. & Cavalluzzo, K. S. (2015). Alternative information sources and information asymmetry reduction: evidence from small business debt. *Journal of Accounting and Economics*, 59(2), 242-263.
- Carrington, T. (2014). *Revision* (2:a uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Clatworthy, M. A. & Peel, M. J. (2013). The impact of voluntary audit and governance characteristics on accounting errors in private companies. *Journal of Accounting & Public Policy*, 32(3), 1-25.
- Collis, J., Jarvis, R. & Skerratt, L. (2004). The demand for audit in small companies in the UK. *Accounting and Business Research*, 34(2), 87-100.
- Collis, J. (2010). Audit exemption and the demand of voluntary audit: A comparative study of the UK and Denmark. *International Journal of Auditing*, 14(2), 211-231.
- Dahmström, K. (2011). *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning* (5:e uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- De la Torre, A., Martínez Pería, M-S. & Schmukler, S. (2010). Bank involvement with SMEs: beyond relationship lending. *Journal of Banking & Finance*, 34(9), 2280-2293.
- Deegan, C. (2013). *Financial accounting theory*. Maidenhead: Mc Graw-Hill Education.
- Eisenhardt, K. M. (1989). Agency theory: An assessment and review. *Academy of Management Review*, 14(1), 57-74.
- Europeiska Kommissionen. (2007). *Ditt företag och den nya ratingkulturen. En praktisk handbok om lånefinansiering för små och medelstora företag*. Luxemburg: Europeiska kommissionen.

- Fälldin, C. (2013). Privata affärer. Hämtad 24 mars, 2017, från <http://www.privataaffarer.se/nyaaaffarer/na-nyheter/slopad-revisor-ingen-nackdel-pa-banken-573090>.
- Företagarna (2016). *Finansiering för tillväxt och jobb*. (Finansieringsrapport, 2016) Hämtad från http://www.foretagarna.se/globalassets/media/opinion/rapporter/2016/finansiering-for-tillvaxt-och-jobb-2016_pages_v5-0.pdf
- Gomez-Guillamon, A. D. (2003). The usefulness of the audit report in investment and financing decisions. *Managerial Auditing Journal*, 18(6-7), 549-559.
- Green, E. (1997). *Kreditbedömning och intuition – Ett tolkningsförslag*. Lund: Lund University Press.
- Grunert, J. & Norden, L. (2011). Bargaining power and information in SME lending. *Small Business Economics*, 39(2), 401-417.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 105-117). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Halling, P. (2010, nr 1). Redovisningskonsultens roll närmar sig revisorsrollen. *Tidningen Balans*, s. 26.
- Hedman, P. (1995). *Kreditanalys*. (1 uppl.). Malmö: Liber-Hermods.
- Herrera, M. A. & Minetti, R. (2007). Informed finance and technological change: Evidence from credit relationships. *Journal of Financial Economics*, 83(1), 223-269.
- Hope, O. K., & Langli, J. C. (2010). Auditor independence in a private firm and low litigation risk setting. *The Accounting Review*, 85(2), 573-605.
- Hope, O., Langli, J. C. & Thomas, W. B. (2012). Agency conflicts and auditing in private firms. *Accounting, Organizations and Society*, 37(7), 500-517.
- Jacobsen, D. I. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Jones, M. & Iwasaki, J. (2011). Governance benefits of new assurance reports. *International Journal of Disclosure and Governance*, 8(1), 4-15.
- Karjalainen, J. (2011). Audit quality and cost of debt capital for private firms: Evidence for Finland. *International journal of auditing*, 15(1), 88-108.
- Kim, J-B., Simunic, D.A., Stein, M.T. & Yi, C.H. (2011). Voluntary audits and the cost of debt capital for privately held firms: Korean evidence. *Contemporary Accounting Research*, 28(2), 585-615.
- Kling, K. S. (1999). *Credit intelligence in banks - managing credit relationships with small firms*. Lund: Lund Business Press.

- Kling, K., Driver, M. J. & Larsson, R. (2003). Hantering av mänskliga fallgropar vid kreditbedömning av småföretag - ett kognitivt perspektiv. I H. Landström (Red.), *Småföretaget och kapitalet*. Kristianstad: SNS Förlag.
- Knechel, R. W., Niemi, L. & Sundgren, S. (2008). Determinants of auditor choice: Evidence from a small client market. *International Journal of Auditing*, 12(1), 65-88.
- Knechel, W. R. (2013). Do Auditing Standards Matter?. *Current Issues in Auditing*, 7, A1-A16.
- Lennander, G. (2015). Kredit och säkerhet: En lärobok i krediträtt. (11:e uppl.). Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Lennox, C. S. (2005). Management ownership and audit firm size. *Contemporary Accounting Research*, 22(1), 205-227.
- Lennox, C. S. & Pittman, J. A. (2011). Voluntary audits versus mandatory audits. *The Accounting Review*, 86(5), 1655-1678.
- Li, W., Huang, Z. & Gao, W. (2015). Does Zero-leverage Policy Increase Inefficient Investment? From The Perspective Of Lack Of Bank Creditors. *The Journal of Applied Business Research*, 31(6), 2237-2252.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage.
- Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Miller, J. R. & Smith, L. M. (2002). The effects of the level of assurance, accounting firm, capital structure and bank size on bank lending decisions. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 17(1), 51-71.
- Minnis, M. (2011). The value of financial statement verification in debt financing: evidence from private U.S. firms. *Journal of Accounting Research*, 49(2), 457-506.
- Mjölnevik, A-C. (2010). *Revisionsutskott – En studie om förtroende, rättvisa och ansvar*. (Doktorsavhandling). Göteborg: Göteborg University.
- Nazari, M. & Alidadi, M. (2013). Measuring Credit Risk of Bank Customers Using Artificial Neural Network. *Journal of Management Research*, 5(2), 17-27.
- Nilsson, A. & Öhman, P. (2012). Better safe than sorry: defensive loan assessment behaviour in a changing bank environment. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 9(2), 146-167.
- Niskanen, M., Karjalainen, J. & Niskanen, J. (2011). Demand for Audit Quality in Private Firms: Evidence on Ownership Effects. *International Journal of Accounting*, 15(1), 43-65.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4:e uppl.) Lund: Studentlitteratur.

- Paulet, E., Parnaudeau, M. & Abdessemen, T. (2014). The SME struggle for financing: a clampdown in European banks post-crisis. *Journal of Business Strategy*, 35(2), 36-45.
- Rad, A., Wahlberg, O. & Öhman P. (2013). How lending officers construe assessments of small and medium-sized enterprise loan applications: a repertory grid study. *Journal of Constructivist Psychology*, 26(4), 262-279.
- Sigbladh, R., & Wilow, S. (2008). *Kredithandboken- en praktisk vägledning i kreditarbetet*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Silver, L. (2003). Lokala skillnader i bankers kreditbedömning av små och medelstora företag. I H. Landström (Red.), *Småföretaget och kapitalet* (s. 151-172). Kristianstad: SNS Förlag.
- SRF. (2013). *Auktoriserad Redovisningskonsult ger bäst kvalitet!* Hämtad 1 februari, 2017, från <http://www.srfkonsult.se/nyheter/auktoriserad-redovisningskonsult-ger-bast-kvalitet/>
- SRF (2010). *Viktig information för dig som arbetar på bank – Den 1 november 2010 avskaffas revisionsplikten för 250 000 företag*. Broschyr.
- SRF. (2017a). *Redovisningskonsult – Ett framtidssyrke*. Hämtad 3 februari, 2017, från <http://www.srfkonsult.se/studerande/redovisning/redovisningskonsult-ett-framtidsyrke/>
- SRF. (2017b). *Om den auktoriserade redovisningskonsulten*. Hämtad 3 februari, 2017, från <http://www.srfkonsult.se/redovisning/for-foretag/om-den-auktoriserade-redovisningskonsulten/>
- SRF. (2017c). *Bokslutsrapporten – ett kvalitetskvitto för ett företag*. Hämtad 3 februari, 2017, från <http://www.srfkonsult.se/redovisning/for-foretag/bokslutsrapport/>
- Svedin, J. (1992). *Kreditgivning och kreditbedömning av företag*. Malmö: Almqvist och Wiksell förlag AB.
- Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet* (Doktorsavhandling). Uppsala: Uppsala University.
- Svensson, K. & Ulvenblad, P-O. (1994). *Bankmäns hantering av krediter till små företag – En studie ur ett informationshanteringsperspektiv*. (Licentiatuppsats). Lund: Lund University.
- Söderbom, A. & Ulvenblad, P. (2016). *Värt att veta om uppsatsskrivande – rapporter, projektarbete och examensarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Thorell, P. & Norberg, C. (2005). *Revisionsplikten i små aktiebolag*. (Rapport 2005) Hämtad från [Svenskt Näringslivs webbplats: https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/revisionsplikten-i-sma-aktiebolag_525930.html/BINARY/Revisionsplikten%20i%20små%20aktiebolag](https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/revisionsplikten-i-sma-aktiebolag_525930.html/BINARY/Revisionsplikten%20i%20små%20aktiebolag)
- UC. (2013). 3 av 4 nystartade aktiebolag väljer bort revisor! Hämtad 25 januari, 2017, från <https://www.uc.se/om-uc/nyheter/aktuella-nyheter/2013-02-21-3-av-4-nystartade-aktiebolag-valjer-bort-revisor.html>

- Vetenskapsrådet. (u.å). *Forskningsetiska principer*. (Rapport) Hämtad 3 maj, 2017, från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Wallace, W. (2004). The economic role of the audit in free and regulated markets: A look back and a look forward. *Research in Accounting Regulation*, 17, 267-298.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research: design and methods*. (2:a uppl..) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Zahra, S-A. (1991). Predictors and financial outcomes of corporate entrepreneurship: An exploratory study. *Journal of Business Venturing*, 6(4), 259-285.

Bilaga 1: Litteratursökning

Databas	Sökord	Träffar	Lästa abstrakt	Lästa artiklar	Valda artiklar
ABI/INFORM Collection	(ti) audit (ab) voluntary or mandatory	25	6	3	2
ABI/INFORM Collection	(ti) audit (ab) interest rates	19	5	2	2
ABI/INFORM Collection	(ti) audit (ab) loan decisions	12	8	5	3
ABI/INFORM Collection	(ti) cost of debt (ab) audit	11	5	3	2
ABI/INFORM Collection	(ti) audit and loan	18	7	3	1
ABI/INFORM Collection	(ti) SME AND lending	17	5	3	2
ABI/INFORM Collection	(ti) SME (ab) lending	22	7	3	2
ABI/INFORM Collection	(ti) SME (ab) credit loan	19	4	2	2
ABI/INFORM Collection	(ti) SME (ab) credit score	4	3	1	0
ABI/INFORM Collection	(ti) small business finance	25	4	2	1
Google scholar	(ti) lending officer OR loan applications	4	2	1	1
Google scholar	(ti) relationship lending AND small business	28	7	5	4
Google scholar	(ti) lending technologies AND small busines	8	3	3	2

Bilaga 2: Intervjuguide

Presentera dig själv: Namn
 Ålder
 Utbildning
 Yrkestitel
 Antal år erfarenhet av kreditgivning

1. Kan du beskriva hur en kreditgivningsprocess ser ut för mikroföretag?
 2. När du skall bereda och bedöma finansiell information från den sökande, spelar det någon roll om den är upprättad internt i företaget och inte blivit granskad av extern part?
 3. När du istället skall bereda och bedöma finansiell information som är upprättad internt men har blivit granskad av en revisor, vilken betydelse upplever du att sådan information har och varför?
 4. Kan en revisors granskning av företagets finansiella information påverka utfallet i beslutet, dvs. beviljat lån eller ej, lånebelopp och låneränta etc.?
 5. När den sökande istället ger dig finansiell information som är upprättad av en redovisningskonsult alt. kan uppvisa en bokslutsrapport men inte granskad av en revisor, vilken betydelse upplever du att sådan information har vid beredning och bedömning och varför?
 6. Upplever du mer trygghet/säkerhet när finansiell information är upprättad av redovisningskonsult och granskad av en revisor?
 7. Kan en konsults upprättande av företagets finansiella information påverka utfallet i beslutet, dvs. beviljat lån eller ej, lånebelopp och låneränta etc.?
 8. I de fall du behöver söka extra validitet för den sökande eller dennes information, hur går du till väga och var söker du sådan information?
 9. Kan du beskriva hur du ser på följande faktorer vid kreditbedömningen av mikroföretag?
 - Personen: *kompetens, erfarenhet, track-record etc.*
 - Affärsidé och marknad: *unik eller realiserbar affärsidé, omgivningsfaktorer som påverkar marknaden etc.*
 - Siffermaterialet: *årsredovisning, rapporter, budgetar, flödesanalyser etc.*
 - Säkerhetsbilden: *pantbrev, företagsinteckningar, borgensåtagande etc.*
 10. Kan du rangordna dessa faktorer utefter vilken betydelse sådan information har på beslut och utfall i en kreditansökan av mikroföretag?
-

Rikard Karlsson

Marcus Jones

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se